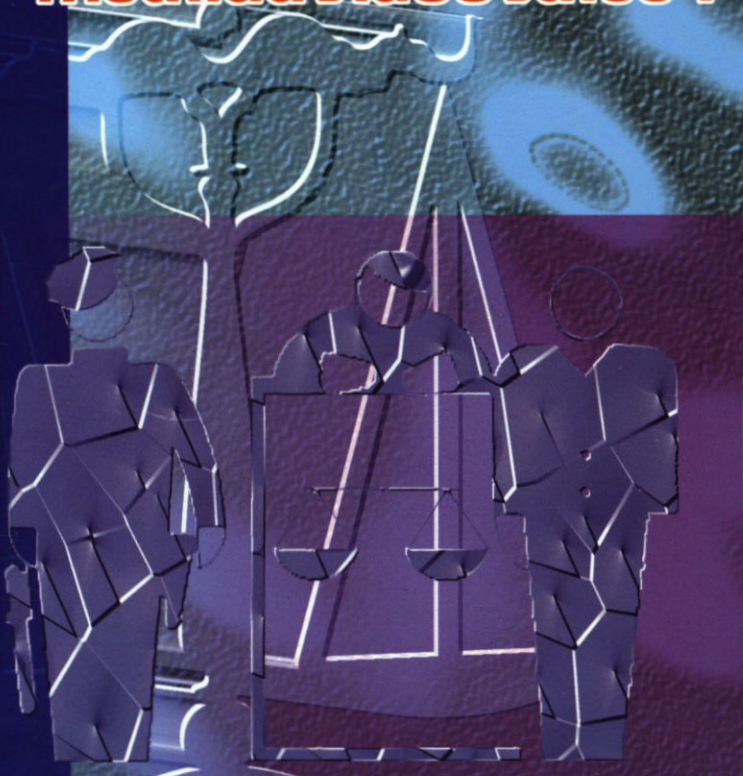

ศาล ปกครอง

กับ

การดำเนินงานของตำรวจ

โดย
ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์
เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961147119

ศาลปกครอง
กับ
การดำเนินงานของตำรวจ

โดย
ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์
เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

ศาลปกครองกับการดำเนินงานของตำรวจ

ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤศจิกายน ๒๕๔๕

ISBN 974-13-2125-2

ราคา ๔๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ชาญชัย แสวงศักดิ์

ศาลปกครองกับการดำเนินงานของตำรวจ. --- กรุงเทพฯ สำนักงานศาล
ปกครอง. ๒๕๔๕.

๑๐๖ หน้า

๑. ศาลปกครอง. I. สำนักงานศาลปกครอง.

II. ชื่อเรื่อง.

๓๔๒. ๐๖๖๐๒๖๙

ISBN 974-13-2125-2

จัดพิมพ์โดย :

สวัสดิการด้านการฝึกอบรม สำนักงานศาลปกครอง

เลขที่ ๑๙๕ อาคารเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ ชั้น ๓๓ ถนนสาทรใต้

เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทร. ๐ ๒๖๗๐ ๑๒๐๐-๖๓

<http://www.admincourt.go.th>

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๐ ๒๒๑๔ ๓๕๖๓

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

คำนำ

หนังสือ “ศาลปกครองกับการดำเนินงานของตำรวจ” เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของตำรวจที่เป็นการใช้อำนาจรัฐควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง และเมื่อเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ตำรวจก็มีหน้าที่เริ่มกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การแสวงหาและนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลเพื่อลงโทษ การใช้อำนาจรัฐดังกล่าวจึงย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจน เพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจรัฐไปในทางที่มีชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนั้น หนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของตำรวจ โดยองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรตุลาการ ซึ่งการตรวจสอบโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการหรือศาลนั้นให้หลักประกันแก่ราษฎรได้ดีกว่ากลไกหรือองค์กรตรวจสอบอื่น ๆ

ศาลปกครองเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง การใช้อำนาจของตำรวจนั้นอาจเป็นได้ทั้ง “ตำรวจทางคดี” และ “ตำรวจทางปกครอง” ข้อพิพาทอันเกิดจากการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองในลักษณะกระทำการนอกเหนือหรือที่มีได้บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายที่ให้อำนาจเฉพาะเท่านั้น ที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจรัฐได้ ซึ่งผู้อ่านสามารถ

ศึกษารายละเอียดได้จากแนวคำตั้งศาลปกครองสูงสุด รวมทั้งแนวคำวินิจฉัย
ชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของตำรวจ ที่ผู้เขียน
ได้รวบรวมไว้จนถึงปัจจุบัน

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่
ประชาชนทั่วไปและผู้ที่มีสนใจศึกษาคติปกครองที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจ และทำให้ผู้ที่ได้ศึกษาเข้าใจถึงลักษณะการใช้อำนาจรัฐและ
ระบบการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของตำรวจโดยศาลปกครอง
และผู้เขียนขอขอบคุณสำนักวิจัยและวิชาการที่มีส่วนช่วยรวบรวมแนวคำตั้ง
ศาลปกครองสูงสุด และสวัสดิการสำนักงานศาลปกครองที่จัดพิมพ์และ
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หนังสือเล่มนี้ให้เป็นที่แพร่หลายต่อไป

Y๒๒๒ 1๒๓๓๒

(ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์)

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

ตุลาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
1. แนวความคิดพื้นฐาน	1
1.1 หลักการแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย	1
1.2 หลักนิติรัฐ	4
1.3 ประโยชน์สาธารณะ	8
2. การใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง	9
2.1 ความหมายของกิจกรรมตำรวจทางปกครอง	10
2.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมตำรวจทางปกครอง	10
2.3 มาตรการในการใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง	11
2.4 การจัดองค์กรใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง	13
2.5 กรอบการใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง	13
2.5.1 หลัก : การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองต้องเคารพ ต่อหลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย และอาจถูกนำไปฟ้องคดีต่อศาลให้ตรวจสอบได้	13
2.5.2 ข้อยกเว้น : การใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง ในสถานการณ์ไม่ปกติ	15

	หน้า
3. การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร	16
3.1 การจำแนกประเภทของการตรวจสอบการใช้อำนาจ ขององค์กรของรัฐ	16
3.1.1 การจำแนกประเภทตามระยะเวลา	16
3.1.2 การจำแนกประเภทตามองค์กร	17
3.1.3 การจำแนกประเภทตามลักษณะของการใช้อำนาจ	17
3.2 การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร ก่อนการดำเนินการ โดยกลไกภายในฝ่ายบริหาร	18
3.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร ภายหลังการดำเนินการ โดยกลไกภายนอกฝ่ายบริหาร	19
4. การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร โดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ	20
4.1 การตรวจสอบโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ ให้หลักประกันแก่ราษฎรที่ดีกว่า	20
4.2 การจัดระบบศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา คดีปกครองในต่างประเทศ	20
4.3 ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นใน ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา	22

5. การจัดตั้งกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง	
ในประเทศไทย	23
5.1 แต่เดิมประเทศไทยมีแต่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	23
5.2 ปัจจุบันรัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้มีการจัดตั้ง กระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพิ่มขึ้นใหม่	26
5.2.1 โครงสร้างของศาลปกครอง	26
5.2.2 อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง	28
5.2.3 ตุลาการศาลปกครอง	30
5.2.4 วิธีพิจารณาคดีปกครอง	33
5.2.5 สำนักงานศาลปกครอง	38
6. คดีปกครองที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	40
6.1 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	41
6.1.1 กรณีการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญา	44
6.1.2 กรณีการใช้อำนาจออกหมายเรียก หมายจับ การจับกุม หรือการควบคุมตัวผู้ต้องหา (ผู้ฟ้องคดี)	52

6.2 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับกรณีพนักงานสอบสวนละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร	59
6.2.1 การไม่รับแจ้งความร้องทุกข์หรือไม่ดำเนินคดีตามที่ร้องทุกข์ไว้	59
6.3 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น	69
6.4 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล	80
6.4.1 กรณีผู้ฟ้องคดีถูกไล่ออกจากราชการต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน	80
6.4.2 การฟ้องคดีเกี่ยวกับการถูกลงโทษไล่ออกจากราชการไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับสถานะของบุคคลที่จะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้	87
6.4.3 ผู้เดือดร้อนหรือเสียหายกรณีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและการลงโทษทางวินัย	87
6.4.4 ผู้เดือดร้อนหรือเสียหายกรณีมีคำสั่งย้ายต้องเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำสั่งย้าย	93
6.5 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะ (กฎหมายการพิมพ์)	93

7. แนวคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล	
 เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	95
7.1 คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการออกหมายเรียก และการขอให้ระงับหรือเพิกถอนหมายเรียก คดีอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม	95
7.2 คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำการตรวจค้นจับกุมบุคคลตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา คดีอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม	96

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ศาลปกครองกับการดำเนินงานของตำรวจ

1. แนวความคิดพื้นฐาน

แนวความคิดพื้นฐานและหลักกฎหมายมหาชนที่ใช้ในการบริหารภาครัฐที่สำคัญที่สุดมีอยู่ 3 ประการ คือ

(1) หลักการแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย

(2) หลักนิติรัฐ

(3) แนวความคิดพื้นฐานในกฎหมายมหาชน : ประโยชน์สาธารณะ

1.1 หลักการแบ่งแยกองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย

มงเตสกีเยอ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกอำนาจที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางการเมืองของผู้ซึ่งถูกกดขี่โดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในประเทศฝรั่งเศสและในประเทศอื่นๆ ในทวีปยุโรป ตลอดจนผู้ซึ่งไปตั้งรกรากอยู่ในรัฐต่างๆ ในทวีปอเมริกาเป็นอย่างมาก โดยบุคคลเหล่านั้นเข้าใจหรือตีความว่า ตามความเห็นของ *มงเตสกีเยอ* นั้น จะต้องแบ่งแยกอำนาจออกเป็น 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และจะต้องมีการแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจด้วย โดยให้รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ให้รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร และให้ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้นี้ย่อมชักนำไปสู่ระบบการเมืองที่มีการแบ่งแยกอำนาจโดยเด็ดขาด โดยผู้ใช้อำนาจแต่ละอำนาจดังกล่าวนั้นจะต้องไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันและไม่เข้าไปก้าวก่ายในการใช้อำนาจของกัน

และกัน ความเข้าใจเช่นว่านี้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1787 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของโลก และมีอิทธิพลต่อการตั้งระบบการเมืองแบบที่เรียกว่า “ระบบประธานาธิบดี” (Presidential System) ขึ้นในสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรกในโลก¹

ศาสตราจารย์ ฟรองซีส - ปอล เบนัวด์ (Francis - Paul Benoit) ได้วิเคราะห์แนวความคิดของ มงเตสกิเยอ ว่า การที่ มงเตสกิเยอ กล่าวว่ามี “อำนาจ” (pouvoirs) 3 อำนาจ นั้น ที่จริงแล้ว มงเตสกิเยอ มุ่งหมายถึง “หน้าที่” (functions) 3 หน้าที่ มากกว่า คือ หน้าที่ในการออกกฎหมาย (legislative function) หน้าที่ในการบริหาร (executive function) และหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดี (judicial function) ซึ่งจะต้องแยกต่างหากจากกัน²

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิศรุดพิชญ์ ได้อธิบายความหมายและสาระสำคัญของหลักการแบ่งแยกอำนาจไว้³ พอสรุปได้ว่า รัฐมีฐานะเป็นบุคคลอีกคนหนึ่งแยกต่างหากจากปัจเจกชนแต่ละคนซึ่งเป็นพลเมืองของรัฐ โดยรัฐมีความสามารถที่จะทรงสิทธิหรือมีหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมายแยกต่างหากจากปัจเจกชน โดยรัฐเป็น

¹ Hauriou, Gicquel et Gélard, *Droit Constitutionnel et Institutions Politiques*, 6e édition, Montchrestien, Paris, 1975, pp. 235 - 236

² Francis - Paul Benoit, *Le Droit Administratif Français*, Librairie Dalloz, Paris 1968, pp. 283 - 287

³ วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, “ศาลปกครองกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ,” *วารสารกฎหมายปกครอง* เล่ม 13 ตอน 2 พ.ศ. 2537, หน้า 42 - 54

เจ้าของอำนาจปกครองแผ่นดินที่เรียกว่า “อำนาจอธิปไตย” แต่เนื่องจากรัฐเป็นนิติบุคคล รัฐจึงไม่สามารถใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร และทางตุลาการ ได้ด้วยตนเอง รัฐจึงต้องมีบุคคลธรรมดาคนหนึ่งหรือคณะหนึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการแทนตนและในนามของตน บุคคลที่ใช้อำนาจแทนและในนามของรัฐนี้เรียกว่า “องค์กรของรัฐ”⁴ แตกต่างกันในข้อที่ว่า การแบ่งแยกอำนาจเป็นไปอย่างไม่เคร่งครัด โดยรัฐสภาเป็นองค์กรหลักในการใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการทางนิติบัญญัติ และคณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรหลักในการใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการทางบริหาร คณะรัฐมนตรีอาจเข้าไปร่วมใช้อำนาจอธิปไตยกระทำการทางนิติบัญญัติกับรัฐสภาได้ สมาชิกรัฐสภาอาจเป็นรัฐมนตรีได้ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีมีความสัมพันธ์กันในลักษณะถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยคณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อรัฐสภา และอยู่ในตำแหน่งได้นานเพียงเท่าที่รัฐสภายังคงให้ความไว้วางใจอยู่เท่านั้น เมื่อรัฐสภามีมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีต้องออกจากตำแหน่ง แต่ในขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีก็มีสิทธิเสนอแนะให้ประมุขของรัฐยุบสภาได้⁵

⁴ R. Carré de Malberg, *Contribution à la Théorie Générale de l'Etat*, Tome I, 1920,

pp.256 - 258

⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *ข้างแฉ่วในเชิงอรรถ* (3)

1.2 หลักนิติรัฐ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายว่า⁶ ตามแนวความคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยนั้นถือว่า แม้รัฐจะมีอำนาจอธิปไตย แต่รัฐก็ต้องเคารพกฎหมาย ซึ่งมีอยู่ 2 ทฤษฎีหลัก ๆ คือ

(1) ทฤษฎีว่าด้วยการจำกัดอำนาจของตนเองด้วยความสมัครใจ (auto - limitation) ซึ่ง *เยียร์ริง* (Ihering) และ *เจลลิเนค* (Jellinek) นักปราชญ์ชาวเยอรมันเป็นผู้เสนอ ทฤษฎีนี้มีหลักว่า รัฐไม่อาจถูกจำกัดอำนาจโดยกฎหมายได้ เว้นแต่รัฐจะสมัครใจผูกมัดตนเองด้วยกฎหมายที่ตนสร้างขึ้นและกฎหมายหลักที่รัฐสร้างขึ้นมาก็คือรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญจะกำหนดสถานะของอำนาจการเมืองในรัฐว่าอยู่ที่องค์กรใด ต้องใช้อย่างไร และมีข้อจำกัดอย่างไร

(2) ทฤษฎีนิติรัฐ (Legal State) ซึ่ง *การ์เร่ เดอ มาลแบร์* (Carré de Malberg) ได้นำเสนอแนวความคิดไว้ว่า รัฐและหน่วยงานของรัฐทำการเพื่อประโยชน์สาธารณะและอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน มีอำนาจก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในสิทธิหน้าที่แก่เอกชนได้ฝ่ายเดียวโดยที่เอกชนไม่ต้องให้ความยินยอม กฎหมายมหาชนให้อำนาจแก่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน แต่กฎหมายนั้นเองก็จำกัดอำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ใช้อำนาจนอกรอบที่กฎหมายให้ไว้ ผลที่ตามมาคือจะต้องมีการควบคุมการกระทำขององค์กรของรัฐทุกองค์กร ไม่ว่าจะ

⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน : การแบ่งแยกกฎหมายมหาชน - เอกชนและพัฒนาการกฎหมายมหาชนในประเทศไทย*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), หน้า 48 - 55

เป็นการกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ (คำพิพากษาและคำสั่งศาล) หรือการกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร (กฎ คำสั่งทางปกครอง) ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

รองศาสตราจารย์ ดร.วราพจน์ วิศรุตพิชญ์ ให้คำอธิบายแนวความคิดและสาระสำคัญของหลักนิติรัฐไว้⁷ พอสรุปได้ว่า รัฐเสรีประชาธิปไตยยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐก็ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะซึ่งในบางกรณีรัฐจำเป็นต้องบังคับให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่าง โดยองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ แต่รัฐให้คำมั่นต่อราษฎรว่าองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกล่าวร้ายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งและเป็นการทั่วไปว่าให้องค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวร้ายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไร⁸

⁷ วราพจน์ วิศรุตพิชญ์, "นิติรัฐ : หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเสรีประชาธิปไตย", ในหนังสือ "ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน", (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 1 - 71

⁸ P. Bockelmann, "The Principle of The Rule of Law", in "Law and State", Tubingen, Institute for Scientific Cooperation, Vol. 4, 1971, อ้างแล้วในวราพจน์ วิศรุตพิชญ์, อ้างแล้วในเชิงอรรถ (7), หน้า 3

หลักนิติรัฐมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ

(1) บรรดากฎหมายทั้งหลายที่องค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นจะต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรนั้น จะต้องมิใช่ข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนพอสมควรว่าให้องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารองค์กรใดมีอำนาจล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างใด และกฎหมายดังกล่าวจะต้องมิให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐ ฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

(2) บรรดาการกระทำทั้งหลายขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะต้องชอบด้วยกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะมีอำนาจสั่งการให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน และจะต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

(3) การควบคุมไม่ให้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ดี การควบคุมไม่ให้การกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารขัดต่อกฎหมายก็ดี จะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งมีความเป็นอิสระจากองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติและองค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร โดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หรือองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ

ฝ่ายบริหาร อาจจะเป็นองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการอีกองค์กรหนึ่งแยกต่างหากจากองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติรับรองหลักนิติรัฐดังกล่าวข้างต้นไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่งว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

นอกจากนั้น บทบัญญัติอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญฯ ก็จะนำหลักการดังกล่าวข้างต้นไปบัญญัติรับรองไว้เป็นวรรคสองของแต่ละมาตรา โดยวรรคหนึ่งจะบัญญัติรับรองสิทธิหรือเสรีภาพด้านใดด้านหนึ่งให้แก่บุคคล เช่น มาตรา 50 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม” ส่วนวรรคสองของมาตรา 50 บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ...”

1.3 ประโยชน์สาธารณะ

ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้คำอธิบายในเรื่องนี้ไว้⁹ พอสรุปได้ดังนี้

ในกฎหมายเอกชนถือว่า เอกชนต่างฝ่ายต่างมุ่งประโยชน์ส่วนตัวของตน กฎหมายจึงต้องถือว่าเอกชนเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ตามกฎหมาย นิติสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นจึงต้องอาศัยความสมัครใจเข้าก่อน นิติสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น สัญญาจึงเป็นที่มาของนิติสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ในระหว่างเอกชนด้วยกัน นอกจากนั้น หากมีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ เอกชนก็จะบังคับกันเองไม่ได้ แต่จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลให้บังคับให้

แต่ในกฎหมายมหาชน มีการคิดค้น “รัฐ” ขึ้นมาเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มากในสังคม โดยมีแนวความคิดพื้นฐานว่าในสังคมที่ประกอบด้วยสมาชิกของสังคมจำนวนมาก ในกรณีที่ประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชนไม่สอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวมของคนหมู่มากในสังคม หรือที่เรียกว่าประโยชน์สาธารณะ จะต้องให้ประโยชน์สาธารณะมาก่อนหรืออยู่เหนือประโยชน์ส่วนตัวของปัจเจกชน ซึ่งถ้าปัจเจกชนไม่สมัครใจหรือไม่ยินยอมที่จะสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็จะต้องให้รัฐโดยองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลรักษาประโยชน์สาธารณะแทนและในนามของคนหมู่มากในสังคมได้ โดยให้องค์กรของรัฐหรือ

⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 : ที่มาและนิติวิธี, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538), หน้า 298 – 301

เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจหน้าที่บังคับปัจเจกชนเพื่อประโยชน์สาธารณะได้

ดังนั้น ประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของคนหมู่มากในสังคมจึงเป็นหัวใจของกิจการของรัฐ และเป็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินการทุกอย่างขององค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เมื่อมีหลักว่าองค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะผู้แทนของรัฐต้องทำการเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ซึ่งต่างจากปัจเจกชนที่ทำการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ผลทางกฎหมายมหาชนที่ตามมาก็คือ รัฐ องค์กรของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีฐานะเหนือกว่าเอกชน

กิจกรรมของรัฐซึ่งดำเนินไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้นแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจควบคุมโดยการออกกฎเกณฑ์หรือคำสั่งให้คนในสังคมปฏิบัติตามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง และการให้บริการสนองตอบความต้องการด้านต่าง ๆ ของคนในสังคม

2. การใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง

ในประเทศฝรั่งเศสเรียกกิจกรรมของรัฐที่เป็นการใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมืองว่า กิจกรรม “ตำรวจทางปกครอง” (police

administrative) ซึ่งศาสตราจารย์ ฌ็อง ริเวโร¹⁰ ปรมาจารย์ทางกฎหมายปกครองของฝรั่งเศสอธิบายไว้¹⁰ พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ความหมายของกิจกรรมตำรวจทางปกครอง

ในสังคมที่มีระเบียบ การใช้สิทธิเสรีภาพโดยอิสระของปัจเจกชนจะต้องอยู่ภายในกรอบและเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่รัฐได้กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจึงมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดกฎเกณฑ์เป็นการทั่วไป ออกคำสั่งเป็นการเฉพาะราย และปฏิบัติการทางกายภาพเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และหรือคำสั่งที่ได้ออกไว้ เพื่อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพโดยอิสระของปัจเจกชนให้เคารพปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้ ภายในกรอบของกฎหมาย

2.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมตำรวจทางปกครอง

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมตำรวจทางปกครอง คือ การป้องกันมิให้มีการกระทำที่จะกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และการระงับการกระทำดังกล่าวเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย กิจกรรมตำรวจทางปกครองจึงแตกต่างจาก “ตำรวจทางคดี” (police judiciaire) ซึ่งเป็นกิจกรรมของรัฐอีกประเภทหนึ่งที่เป็น “การปราบปราม” หรือการดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย กฎเกณฑ์ หรือคำสั่งขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹⁰ Jean RIVERO et Jean WALINE, Droit administratif, 16e édition, Dalloz, 1996

การแยกแยะกิจกรรมของรัฐทั้งสองประเภทดังกล่าวข้างต้น มีผลในทางปฏิบัติ คือ กิจกรรมตำรวจทางปกครองเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร และข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมตำรวจทางปกครองอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ส่วนกิจกรรมตำรวจทางคดีอยู่ในความดูแลขององค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนจับกุมตัวผู้ต้องหา สอบสวน ทำสำนวนเพื่อเตรียมเรื่องให้องค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการพิจารณาพิพากษา และลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป

กิจกรรมทั้งสองอาจใช้บุคลากรของรัฐกลุ่มเดียวกันหรือคนเดียวกันก็ได้ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐอาจมีอำนาจหน้าที่ทั้งในด้านการป้องกันมิให้มีการกระทำที่จะกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อให้มีการลงโทษบุคคลดังกล่าวได้

2.3 มาตรการในการใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง

ในกรณีที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยมีอำนาจหน้าที่และมาตรการในการดำเนินการเป็นการทั่วไป ถือว่าเป็นกิจกรรมตำรวจทางปกครองทั่วไป (police générale) แต่ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรการในการป้องกันมิให้มีความไม่สงบเรียบร้อยในเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้เป็นพิเศษ (เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การควบคุมการเข้าเมืองและการทำงานของคนต่างด้าว เป็นต้น) ถือว่าเป็นกิจกรรมตำรวจทางปกครองเฉพาะด้าน (police spéciale)

มาตรการในการใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองทั่วไปมีอยู่ 3 ประการ คือ

(1) การออกกฎเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบกิจกรรมตำรวจทางปกครอง มีอำนาจออกกฎเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป เพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย และมีสภาพบังคับเป็นโทษทางอาญาสำหรับผู้ซึ่ง ผ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว

(2) การออกคำสั่งที่มีผลใช้บังคับเฉพาะราย

องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบกิจกรรมตำรวจทางปกครอง มีอำนาจตามกฎหมายในอันที่จะออกคำสั่งอนุญาต คำสั่ง ห้ามมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด (เช่น ห้ามมิให้มีการประชุมหรือ การชุมนุมที่อาจนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อย) คำสั่งให้กระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใด (เช่น สั่งให้ผู้ชุมนุมประท้วงสลายตัว) การออกคำสั่ง เช่นว่านี้โดยปกติทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาจทำด้วยวาจาหรือโดย วิธีการอื่นได้ เช่น เจ้าพนักงานจราจร โบกมือให้รถหยุด หรือสัญญาณ ไฟจราจร (ไฟเขียว - ไฟแดง)

(3) การใช้กำลังปฏิบัติการ

ในกรณีที่จำเป็นต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของ บ้านเมือง องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งรับผิดชอบกิจกรรมตำรวจทางปกครองอาจใช้กำลังปฏิบัติการได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อาวุธปืน

การใช้กำลังเจ้าหน้าที่พลักดันหรือสลายฝูงชน หรือการบังคับทางปกครอง

2.4 การจัดการผู้ใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง

กรณีต้องแยกแยะระหว่างองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตำรวจทางปกครองซึ่งมีอำนาจในการออกกฎเกณฑ์และคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง กับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และคำสั่งดังกล่าว

องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐบางองค์กรอาจมีทั้งอำนาจในการออกกฎเกณฑ์และคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองและมีอำนาจบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐบางองค์กร (เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น) อาจมีแต่เพียงอำนาจในการออกกฎเกณฑ์และคำสั่งโดยไม่มีอำนาจบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

2.5 กรอบการใช้อำนาจตำรวจทางปกครอง

2.5.1 หลัก : การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองต้องเคารพต่อหลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย และอาจถูกนำไปฟ้องคดีต่อศาลให้ตรวจสอบได้

กรอบการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองจะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับอำนาจของตำรวจทางปกครองที่ใช้บังคับกับเสรีภาพที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายซึ่งกำหนดเงื่อนไขในการใช้เสรีภาพนั้น ๆ เช่น เสรีภาพสื่อมวลชน เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม ฯลฯ หรือใช้บังคับกับรูปแบบที่หลากหลายของกิจกรรมของปัจเจกชน ถ้าใช้บังคับกับเสรีภาพที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายอำนาจของตำรวจทางปกครองจะถูกจำกัด กล่าวคือ องค์กรเจ้าหน้าที่

ของรัฐผู้ใช้อำนาจตำรวจทางปกครองจะกำหนดเงื่อนไขในการใช้เสรีภาพดังกล่าวว่า จะต้องขออนุญาตหรือแจ้งให้องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจตำรวจทางปกครองทราบเสียก่อน นั้น ไม่อาจกระทำได้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองอาจมีมากหรือน้อยแล้วแต่มาตรการที่จะนำมาใช้ โดยมีหลักทั่วไปว่า การมีเสรีภาพเป็นหลักการใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองเพื่อจำกัดการใช้เสรีภาพเป็นข้อยกเว้น ดังนั้น มาตรการในการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองจึงใช้ได้เท่าที่จำเป็นต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองเท่านั้น มิใช่ใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองสั่งห้ามการใช้เสรีภาพในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นการทั่วไปโดยไม่มีข้อยกเว้น ทั้ง ๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการที่จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในเพียงบางพื้นที่และในบางช่วงเวลาเท่านั้น

องค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการหรือศาลอาจควบคุมการใช้อำนาจตำรวจทางปกครองได้ใน 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) ศาลปกครอง อาจควบคุมการใช้อำนาจของตำรวจทางปกครองโดยการเพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และหรือพิพากษาให้องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจของตำรวจทางปกครอง

(2) ศาลยุติธรรมในคดีแพ่ง อาจควบคุมการใช้อำนาจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้กระทำไปนอกขอบอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้ เช่น เจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิด

ที่มีใจเป็นการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งถือว่าเป็นละเมิดทางแพ่งที่จะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว

(3) ศาลยุติธรรมในคดีอาญา อาจควบคุมการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจตำรวจทางปกครองที่เกินเลยขอบอำนาจที่กฎหมายได้ให้ไว้ ซึ่งเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดอาญา เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจซ้อมผู้ถูกจับกุม

นอกจากการควบคุมโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการแล้ว ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจตำรวจทางปกครองยังสามารถควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเองได้ ถ้าพบว่าเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้องก็สามารถลงโทษทางวินัยได้

2.5.2 ข้อยกเว้น : การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองในสถานการณ์ไม่ปกติ

ในสถานการณ์ปกติ การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองต้องเคารพต่อหลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่ในสถานการณ์ไม่ปกติ เช่น ในภาวะสงครามหรือเกิดการจลาจล การใช้อำนาจตำรวจทางปกครองก็จะเพิ่มขึ้นตามสถานการณ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองไว้ให้ได้

ในเวลาที่มีการใช้กฎอัยการศึก อำนาจตำรวจทางปกครองก็จะโอนจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนไปยังเจ้าหน้าที่ทหาร

ในต่างประเทศมีหลายประเทศที่มีกฎหมายซึ่งให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในอันที่จะดำเนินการต่าง ๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น

กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดว่าผู้ซึ่งมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน คือ คณะรัฐมนตรี โดยมีเงื่อนไขว่าการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จะกระทำได้ในกรณีที่กำลังจะมีภัยอันตรายอันเนื่องมาจากการกระทำที่ กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรืออันเนื่อง มาจากภัยพิบัติสาธารณะ โดยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแต่ละครั้งมีผล ใช้บังคับเป็นเวลา 12 วัน และจะสิ้นสุดผลบังคับเมื่อพ้นกำหนดเวลา ดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาให้ขยายระยะเวลาออกไปได้

3. การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร

3.1 การจำแนกประเภทของการตรวจสอบการใช้อำนาจของ องค์กรของรัฐ

การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารนั้น อาจจำแนกประเภทได้หลายวิธี คือ การจำแนกประเภทตามระยะเวลา การจำแนกประเภทตามองค์กร และการจำแนกประเภทตามลักษณะของ การใช้อำนาจ

3.1.1 การจำแนกประเภทตามระยะเวลา

การจำแนกประเภทของการตรวจสอบการใช้อำนาจตาม ระยะเวลา นั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) การตรวจสอบก่อนการดำเนินการ หรือการตรวจสอบ แบบป้องกัน คือ การตรวจสอบในขั้นตอนเตรียมการก่อนที่องค์กร ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะออกกฎ คำสั่ง หรือกระทำการอย่างหนึ่ง อย่างไม่

(2) การตรวจสอบภายหลังการดำเนินการ หรือการตรวจสอบแบบแก้ไข คือ การตรวจสอบภายหลังจากที่องค์กรของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ออกกฏ คำสั่ง หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว

3.1.2 การจำแนกประเภทตามองค์กร

การจำแนกประเภทของการตรวจสอบการใช้อำนาจตามองค์กรนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- (1) การตรวจสอบภายในองค์กร
- (2) การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก

3.1.3 การจำแนกประเภทตามลักษณะของการใช้อำนาจ

การจำแนกประเภทตามลักษณะของการใช้อำนาจนั้นอาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

(1) การตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมือง เช่น การดำเนินการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินการทางรัฐสภา ควรใช้การตรวจสอบทางการเมืองโดยรัฐสภา (เช่น การยื่นกระทู้ถาม การยื่นญัตติขออภิปรายไม่ไว้วางใจ) โดยสื่อมวลชน หรือโดยองค์กรภาคประชาชน

(2) การตรวจสอบการใช้อำนาจที่มีปัญหาด้านความไม่ชอบด้วยกฎหมาย ควรใช้การตรวจสอบทางกฎหมายโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ

(3) การตรวจสอบการใช้อำนาจที่มีปัญหาด้านความไม่เป็นธรรมหรือไม่เหมาะสม ควรใช้การตรวจสอบโดยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(4) การตรวจสอบการใช้อำนาจที่มีปัญหาด้านการทุจริต ควรใช้การตรวจสอบโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3.2 การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารก่อนการดำเนินการ โดยกลไกภายในฝ่ายบริหาร

การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารก่อนการดำเนินการ โดยกลไกภายในฝ่ายบริหารนั้น มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งฉบับหนึ่งในระบบกฎหมายของไทย เพราะเป็น “กฎหมายกลาง” ที่วางหลักเกณฑ์ทั่วไปในการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมการและการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองต่าง ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองใช้เป็นหลักในการปฏิบัติราชการของตนในขณะเดียวกันก็วางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนด้วย อันเป็นการยอมรับสถานะของประชาชนว่าเป็น “ผู้ทรงสิทธิ” ในขอบเขตของกฎหมายมหาชน มิใช่เป็นผู้อยู่ภายใต้การปกครองที่ไร้สิทธิอีกต่อไป หลักเกณฑ์ทั่วไปที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้จึงเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหารใช้อำนาจตามอำเภอใจ อันจะส่งผลทำให้คำสั่งทางปกครองต่าง ๆ มีความเป็นภาวะวิสัยมากที่สุด

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการที่สำคัญหลายประการ เช่น

- ในกรณีที่คำสั่งทางปกครอง (เช่น คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต) อาจกระทบถึงสิทธิของบุคคลอื่นใด เจ้าหน้าที่จะต้องให้คู่กรณีมีโอกาส

ที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดง
พยานหลักฐานของตน

- คำสั่งทางปกครองต้องจัดให้มีเหตุผลไว้ด้วย โดยระบุ
ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ตลอดจน
ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

- คำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งต่อไปได้
ให้ระบุกรณีที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้ง การยื่นคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง
และระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งดังกล่าวไว้ด้วย

3.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร ภายหลังการดำเนินการ โดยกลไกภายนอกฝ่ายบริหาร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
ได้กำหนดให้มีการเพิ่มระบบและองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจของ
องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารภายหลังการดำเนินการ โดยกลไกภายนอก
ฝ่ายบริหาร ดังนี้

(1) ให้มีการแยกการตรวจสอบการทุจริตทางการเมืองออกจาก
การตรวจสอบทางกฎหมาย

(2) ให้มีการเพิ่มหรือปรับปรุงอำนาจหน้าที่ขององค์กร
ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารภายหลัง
การดำเนินการ โดยองค์กรที่เพิ่มขึ้นหรือได้รับการปรับปรุงอำนาจ
หน้าที่นั้น มีทั้งที่เป็นศาลและที่เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ

4. การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร โดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ

4.1 การตรวจสอบโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการให้หลักประกัน แก่ราษฎรที่ดีกว่า

ในทางวิชาการเป็นที่ยอมรับกันว่าในบรรดากลไกและองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร การตรวจสอบโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการหรือศาลนั้น ให้หลักประกันแก่ราษฎรได้ดีกว่ากลไกและองค์กรตรวจสอบอื่น ๆ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

(1) ศาลมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์กรทางการเมือง

(2) เมื่อราษฎรได้ยื่นคำฟ้องอย่างถูกต้อง ศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาและพิพากษาคดีเสมอ

(3) ศาลมีวิธีพิจารณาคดีที่เป็นไปอย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของตนและหักล้างข้ออ้างข้อเถียงของฝ่ายตรงกันข้ามได้อย่างเต็มที่ และเปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าฟังการพิจารณาได้

(4) ศาลต้องให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยของตนเสมอ

4.2 การจัดระบบศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ในต่างประเทศ

ถึงแม้ว่าในประเทศเสรีประชาธิปไตยทุกประเทศจะมีระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการก็ตาม แต่แต่ละประเทศก็มีการจัดระบบศาลที่มี

3961147119

อำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่แตกต่างกัน ซึ่งพอจำแนก
ได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ

(1) ประเทศที่ใช้ระบบ “ศาลเดี่ยว” คือ ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจ
หน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีต่าง ๆ ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา
คดีปกครอง หรือคดีประเภทอื่น

ประเทศที่ใช้ระบบ “ศาลเดี่ยว” นั้น ส่วนใหญ่เป็นประเทศ
ที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐ
อเมริกา และประเทศอื่น ๆ ที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักร

(2) ประเทศที่ใช้ระบบ “ศาลคู่” คือ ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจ
หน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งและคดีอาญาเท่านั้น ส่วนการวินิจฉัยชี้ขาด
คดีปกครองนั้น ให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองซึ่งมีระบบศาล
และระบบตุลาการแยกต่างหากจากระบบศาลยุติธรรม

ประเทศที่มีการจัดตั้งระบบศาลปกครองเป็นเอกเทศจากระบบ
ศาลยุติธรรม คือ ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งยังมีการแบ่ง
ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

(ก) ประเทศที่มอบอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง
ให้แก่สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (Council of State) ซึ่งมีอำนาจ
หน้าที่เป็นทั้งที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลและทำหน้าที่เป็น
ศาลปกครองด้วย ประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ฝรั่งเศส เบลเยียม
เนเธอร์แลนด์ อิตาลี กรีซ อียิปต์ ฯลฯ

(ข) ประเทศที่จัดตั้งระบบศาลปกครองเป็นเอกเทศจากระบบ
ศาลยุติธรรม โดยที่ศาลปกครองไม่มีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่

รัฐบาล ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และออสเตรเลีย

4.3 ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา

แต่เดิมประเทศไทยใช้ระบบ “ศาลเดี่ยว” คือ ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง หรือคดีประเภทอื่น ซึ่งก็ได้มีความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา พุทธศักราช 2476 จัดตั้ง “คณะกรรมการกฤษฎีกา” ขึ้น โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างกฎหมายและให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่รัฐบาล กับให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองตามที่จะได้มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกาด้วย แต่ก็มิได้มีการออกกฎหมายเช่นนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงมิได้ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครองแต่อย่างใด

หลังจากนั้น ก็ได้มีการถกเถียงกันว่าควรหรือไม่ที่จะจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย และต่อมาก็ได้มีการเปลี่ยนข้อถกเถียงกันว่า ศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นนั้นควรเป็นเพียงศาลชำนาญพิเศษที่ยังคงอยู่ในระบบศาลยุติธรรม หรือควรแยกออกเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลขึ้นหลายระบบศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลทหาร และศาลปกครอง

5. การจัดตั้งกระบวนการยุติธรรมทางปกครองในประเทศไทย

5.1 แต่เดิมประเทศไทยมีแต่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

นอกจากรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศแล้ว อาจแยกกฎหมายออกได้เป็น 3 สาขาใหญ่ ๆ คือ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา และกฎหมายปกครอง

(1) **กฎหมายแพ่ง** คือ กฎหมายที่ใช้บังคับกับความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งกฎหมายถือว่ามีความเท่าเทียมกัน การผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างเอกชนที่เท่าเทียมกันจึงต้องใช้หลักความสมัครใจหรือความยินยอมพร้อมใจของคู่กรณี

หากมีข้อพิพาทอันเกิดจากกฎหมายแพ่ง คู่พิพาทอาจนำคดีขึ้นสู่ศาลได้โดยมีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งไว้วินิจฉัยข้อพิพาททางแพ่ง โดยให้ผู้ฟ้องคดีเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าฝ่ายที่ถูกฟ้องคดีได้กระทำความผิดจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง หากพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็จะยกฟ้อง ระบบเช่นนี้เรียกว่า “ระบบกล่าวหา” (Accusatorial System)

(2) **กฎหมายอาญา** คือ กฎหมายที่กำหนดข้อห้าม ซึ่งผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดและจะต้องถูกลงโทษทางอาญา หนักเบาตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด (เช่น ถูกลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต)

การพิจารณาคดีอาญามีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ให้มีการถ่วงและคานดุลขององค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง คือ

พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาจะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม

(3) กฎหมายปกครอง คือ กฎหมายที่จัดตั้งและให้อำนาจแก่ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองในอันที่จะออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครองหรือกระทำการทางปกครองต่าง ๆ บังคับแก่ เอกชนได้ฝ่ายเดียว โดยที่ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากเอกชน ความสัมพันธ์ตามกฎหมายปกครองระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนจึงอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกัน

หากมีปัญหาข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง แต่เดิมต้องใช้วิธีการร้องเรียนหรือโต้แย้งคัดค้านต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นเหตุแห่งข้อพิพาท หรือต่อผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว หรืออุทธรณ์ต่อองค์กรพิจารณาอุทธรณ์ของฝ่ายบริหาร หรือร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา

หากได้ดำเนินการโต้แย้งคัดค้านต่อองค์กรภายในฝ่ายบริหารแล้ว ยังไม่เป็นที่พอใจ คู่พิพาทก็สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลได้ โดยจะต้องใช้กระบวนการยุติธรรมเท่าที่มีอยู่ คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งเท่านั้น

การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อแก้ปัญหาระหว่างเอกชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็คือ การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157¹¹ ซึ่งถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำความผิดจริง ก็จะพิพากษาให้ลงโทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่ดังกล่าว

ส่วนการใช้กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง คู่พิพาทซึ่งเป็นฝ่ายที่ฟ้องคดีจะต้องมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าฝ่ายที่ถูกฟ้องคดีได้กระทำความผิดจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างตาม “ระบบกล่าวหา” ซึ่ง “ระบบกล่าวหา” อาจจะเหมาะสมกับข้อพิพาททางแพ่งซึ่งคู่พิพาทต่างฝ่ายต่างก็เป็นเอกชนด้วยกันที่มีความเท่าเทียมกัน จึงไม่ได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบกันเท่าใดนัก แต่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองที่พิพาทกันเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองมีอำนาจเหนือกว่าเอกชน และพยานหลักฐานส่วนใหญ่ก็อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากใช้ “ระบบกล่าวหา” เอกชนก็จะเสียเปรียบและมีโอกาสชนะคดีได้ยาก ในต่างประเทศที่มีระบบกฎหมายปกครองที่พัฒนาแล้ว จึงมีการกำหนดกระบวนการยุติธรรมทางปกครองขึ้นมาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางปกครองโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้มีระบบศาลปกครองเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม โดยให้มีตุลาการศาลปกครองซึ่งมีความรู้ความชำนาญ

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 157 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทางด้านกฎหมายปกครองและการบริหารรัฐกิจ กับให้มีวิธีพิจารณาคดีปกครองซึ่งใช้ “ระบบไต่สวน” (Inquisitorial System) ที่กำหนดให้ศาลมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและแสวงหาข้อเท็จจริงที่จำเป็นต่อการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท

5.2 ปัจจุบันรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการจัดตั้งกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพิ่มขึ้นใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งระบบศาลปกครองขึ้นเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม¹² ซึ่งก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 จัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว

5.2.1 โครงสร้างของศาลปกครอง

ศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้นศาล คือ ศาลปกครองสูงสุดกับศาลปกครองชั้นต้น

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

มาตรา 276 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ บกกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ บกด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

ศาลปกครองชั้นต้น แบ่งออกเป็น ศาลปกครองกลาง และศาลปกครองในภูมิภาค¹³ โดยในวาระเริ่มแรกให้จัดตั้งศาลปกครองในภูมิภาคในจังหวัดที่สำคัญในภาคต่าง ๆ รวม 16 ศาล¹⁴

¹³ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 7 ศาลปกครองแบ่งออกเป็นสองชั้น คือ

- (1) ศาลปกครองสูงสุด
- (2) ศาลปกครองชั้นต้น ได้แก่
 - (ก) ศาลปกครองกลาง
 - (ข) ศาลปกครองในภูมิภาค

¹⁴ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 94 ในวาระเริ่มแรก ให้จัดตั้งศาลปกครองในภูมิภาค ดังต่อไปนี้

- (1) ศาลปกครองขอนแก่น ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม
- (2) ศาลปกครองชุมพร ตั้งอยู่ในจังหวัดชุมพร โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดระนอง
- (3) ศาลปกครองเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน
- (4) ศาลปกครองนครราชสีมา ตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดนครราชสีมา
- (5) ศาลปกครองนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดกระบี่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- (6) ศาลปกครองบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์
- (7) ศาลปกครองพิษณุโลก ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดสุโขทัย
- (8) ศาลปกครองแพร่ ตั้งอยู่ในจังหวัดแพร่ โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดอุตรดิตถ์

5.2.2 อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง

ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง 4 ประเภท¹⁵ ดังต่อไปนี้

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 14)

(9) ศาลปกครองยะลา ตั้งอยู่ในจังหวัดยะลา โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา

(10) ศาลปกครองระยอง ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดสระแก้ว

(11) ศาลปกครองลพบุรี ตั้งอยู่ในจังหวัดลพบุรี โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดนครนายก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง

(12) ศาลปกครองสกลนคร ตั้งอยู่ในจังหวัดสกลนคร โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดสกลนคร

(13) ศาลปกครองสงขลา ตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลา โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล

(14) ศาลปกครองสุพรรณบุรี ตั้งอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

(15) ศาลปกครองอุตรธานี ตั้งอยู่ในจังหวัดอุตรธานี โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู และจังหวัดอุตรธานี

(16) ศาลปกครองอุบลราชธานี ตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ

¹⁵ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 9 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือ

(มีต่อหน้าถัดไป)

(1) คดีที่พิพาทกันว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่าฝืนปกครองออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครอง หรือการกระทำทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย และขอให้ศาลปกครองพิพากษาให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งดังกล่าว หรือสั่งห้ามการกระทำดังกล่าว

(2) คดีที่พิพาทกันว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่าฝืนปกครองละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร และขอให้ศาลปกครองพิพากษาสั่งให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 15)

มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างชั้นคนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

(2) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(4) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

(5) คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

(6) คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง
เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

(2) การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

(3) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลจำนัญพิเศษอื่น

(3) คดีที่พิพาทกันเกี่ยวกับการกระทำละเมิดทางปกครอง หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือการละเลยต่อหน้าที่หรือ การปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร และขอให้ศาลปกครองชดใช้ ค่าเสียหาย

(4) คดีที่พิพาทกันเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง และขอให้ ศาลปกครองพิพากษาให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้ กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ

5.2.3 ตุลาการศาลปกครอง

ตุลาการศาลปกครองมีคุณสมบัติและวิธีการคัดเลือก ที่แตกต่างจากผู้พิพากษาศาลยุติธรรม กล่าวคือ การคัดเลือกบุคคลเป็น ตุลาการศาลปกครองใช้ระบบเปิด โดยบุคคลหลายสาขาอาชีพสามารถ เข้าเป็นตุลาการศาลปกครองได้

สำหรับตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นนั้น ต้องมีอายุ ไม่ต่ำกว่า 35 ปี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือในการบริหาร ราชการแผ่นดิน และมีคุณสมบัติตามที่กำหนด ซึ่งอาจมาจากอาชีพ ข้าราชการ ผู้พิพากษา อัยการ อาจารย์ หรือทนายความ¹⁶ ก็ได้

¹⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 18 ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี

ส่วนบุคลากรในศาลปกครองสูงสุด ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เช่นเดียวกับศาลปกครองชั้นต้น

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 16)

(3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ศ.ป. กำหนด และ

(4) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) รับราชการหรือเคยรับราชการเป็นพนักงานผู้รับผิดชอบสำนวน หรือเลขานุการ กรรมการร่างกฎหมายในสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไม่น้อยกว่าสามปี

(ข) รับราชการหรือเคยรับราชการไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งพนักงานคดีปกครอง ในระดับที่ ก.ศ.ป. กำหนด

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลแพ่งหรือศาลอาญาหรือเทียบเท่าหรือตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารกลาง

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งอัยการจังหวัดหรือเทียบเท่า

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการไม่น้อยกว่าสามปีในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนระดับ 8 หรือตำแหน่งอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่า ทั้งนี้ ตามที่ ก.ศ.ป. ประกาศกำหนด

(ฉ) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์พิเศษ ไม่น้อยกว่าสามปี

(ช) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขากฎหมายมหาชนและรับราชการในหน่วยงานของรัฐนับแต่สำเร็จการศึกษาระดับดังกล่าวไม่น้อยกว่าสิบปี หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขากฎหมายมหาชนและรับราชการในหน่วยงานของรัฐนับแต่สำเร็จการศึกษาระดับดังกล่าวไม่น้อยกว่าหกปี

(ซ) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความไม่น้อยกว่าสิบสองปี และมีประสบการณ์ในคดีปกครองตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ศ.ป. ประกาศกำหนด

ให้นำความในมาตรา 14 และมาตรา 16 มาใช้บังคับแก่ตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นโดยอนุโลม

และมีคุณสมบัติตามที่กำหนด¹⁷ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และในการ

¹⁷ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 13 ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทย

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี

(3) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ศ.ป. กำหนด และ

(4) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการร่างกฎหมาย กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ หรือกรรมการกฤษฎีกา

(ข) รับราชการ หรือเคยรับราชการ ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(ค) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือเทียบเท่าหรือตุลาการพระธรรมนูญศาลทหารสูงสุด

(ง) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขตหรือเทียบเท่า

(จ) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่าหรือตำแหน่งอื่นในหน่วยงานของรัฐที่เทียบเท่าตามที่ ก.ศ.ป. ประกาศกำหนด

(ฉ) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์หรือศาสตราจารย์พิเศษ

(ช) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความไม่น้อยกว่าสี่สิบปี และมีประสบการณ์ในคดีปกครองตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ศ.ป. ประกาศกำหนด

บริหารราชการแผ่นดินมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมดอีกด้วย¹⁸

กรณีจะเห็นได้ว่าระบบตุลาการศาลปกครองนั้นมุ่งที่จะให้ตุลาการมาจากผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้สูง และเป็นผู้ซึ่งมีความสามารถอย่างแท้จริง สอดคล้องกับหลักการจัดตั้งศาลปกครองที่ต้องการให้เป็นศาลที่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายปกครอง

5.2.4 วิธีพิจารณาคดีปกครอง

ระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองใช้ “ระบบไต่สวน” โดยให้ตุลาการศาลปกครองและพนักงานคดีปกครองมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จำเป็นต่อการพิจารณาคดี

(1) การฟ้องคดี

การฟ้องคดีปกครองนั้นถือหลักว่าให้กระทำได้ง่าย ไม่มีข้อยุ่งยาก โดยผู้ฟ้องคดีสามารถยื่นฟ้องได้ด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง หรืออาจใช้วิธีการส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยคำฟ้องไม่ต้องมีแบบฟอร์ม แต่ขอให้มีการระบุสำคัญและ

¹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

หลักฐานอื่น ๆ เท่าที่มีแนบไปด้วย อีกทั้งคดีส่วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม¹⁹ และไม่บังคับให้ต้องมีทนายความ²⁰

(2) เงื่อนไขในการฟ้องคดี

เพื่อให้การฟ้องคดีเป็นระบบและสามารถแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ประสงค์จะฟ้องคดีได้อย่างแท้จริง กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขในการฟ้องคดีเอาไว้ 4 ประการ คือ

(ก) ผู้มีสิทธิฟ้องคดี

ผู้ที่จะฟ้องคดีปกครองได้ต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่

¹⁹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 45

๑๓๑

๑๓๑

การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงิน หรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลในอัตราร้อยละสองจุดห้าของทรัพย์ แต่ไม่เกินสองแสนบาท

๑๓๑

๑๓๑

²⁰ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 45

๑๓๑

๑๓๑

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา คู่กรณีจะดำเนินการทั้งปวงด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่น ซึ่งมีคุณสมบัติตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนดเพื่อฟ้องคดีหรือดำเนินการแทนได้

ของรัฐ หรือต้องเป็นผู้ที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือเป็นผู้ที่มีข้อโต้แย้งกรณีอื่นที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง²¹

(ข) ระยะเวลาในการฟ้องคดี

โดยทั่วไปต้องฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี²² แต่ถ้าเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับละเมิดทางปกครองหรือสัญญาทางปกครอง ต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี²³

(ค) คำฟ้อง

ไม่มีแบบเฉพาะและไม่จำเป็นต้องใช้แบบฟอร์มใด ๆ ของศาล เพียงแต่ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ ระบุนชื่อ ที่อยู่

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 42 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

๑๓๓

๑๓๓

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 49 การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่มีเหตุผลแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีบทกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 51 การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี

พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี ระบุชื่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ระบุการกระทำอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีให้มีเนื้อหาที่เข้าใจได้ว่าผู้ฟ้องคดีครั้นเสียหายจากเรื่องอะไรและอย่างไร พร้อมทั้งระบุคำขอว่าต้องการให้ศาลปกครองพิพากษาหรือสั่งอย่างไร²⁴

(ง) การขอให้แก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้น

หากเรื่องที่จะนำมาฟ้องมีกฎหมายกำหนดว่าจะต้องมี การแก้ไขความเดือดร้อนในเรื่องนั้น ๆ ตามขั้นตอนหรือวิธีการใด ก็จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการดังกล่าวให้เสร็จสิ้นเสียก่อน จึงจะสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้²⁵

²⁴ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 45 คำฟ้องให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและต้องมี

(1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี

(2) ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี

(3) การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ตามสมควรเกี่ยวกับกระทำความดังกล่าว

(4) คำขอของผู้ฟ้องคดี

(5) ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี ถ้าเป็นการยื่นฟ้องคดีแทนผู้อื่นจะต้องแนบใบมอบฉันทะให้ฟ้องคดีมาด้วย

๑๓๑

๑๓๑

²⁵ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 42

๑๓๑

๑๓๑

ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการตั้งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการตั้งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

(3) การยื่นคำฟ้อง

การยื่นคำฟ้องมีหลักเกณฑ์ง่าย ๆ ดังนี้

(ก) ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองชั้นต้น ถือหลักว่าให้ยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนาหรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น²⁶

(ข) ในระหว่างที่ยังมิได้มีการจัดตั้งศาลปกครองในภูมิภาค ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ประชาชนสามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางได้²⁷

(ค) ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลปกครองสูงสุด²⁸

²⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 47 การฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้นนั้น

๑๓๑

๑๓๑

²⁷ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 8

๑๓๑

๑๓๑

ในระหว่างที่ศาลปกครองในภูมิภาคยังมิได้มีเขตอำนาจในท้องที่ใด ให้ศาลปกครองกลางมีเขตอำนาจในท้องที่นั้นด้วย

๑๓๑

๑๓๑

²⁸ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 47

๑๓๑

๑๓๑

การฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด

๑๓๑

๑๓๑

(ง) ผู้ฟ้องคดีสามารถยื่นคำฟ้องต่อเจ้าหน้าที่ของศาล หรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้²⁹

5.2.5 สำนักงานศาลปกครอง

สำนักงานศาลปกครองเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล³⁰

สำนักงานศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่และบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาให้งานอำนวยความยุติธรรมทางปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนและทางราชการ โดยมีอำนาจหน้าที่และบทบาทใน 3 ด้านด้วยกัน คือ

(1) งานบริหารและงานธุรการของศาลปกครอง

(2) งานสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลปกครองและงานบังคับคดีปกครองให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง

(3) งานวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

(ก) งานศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่ปฏิบัติงานของศาลปกครอง

²⁹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 46 คำฟ้องให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง ในการนี้อาจยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ในการนำเอาความ ให้ถือว่าวันที่ส่งคำฟ้องแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์เป็นวันที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง

³⁰ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 76 ให้มีสำนักงานศาลปกครองเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล

(ข) งานวิเคราะห์เหตุแห่งการฟ้องคดีปกครอง เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

(ค) งานจัดพิมพ์และเผยแพร่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง

(ง) งานจัดให้มีการศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ของตุลาการศาลปกครองและข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักกฎหมายมหาชน การบริหารราชการแผ่นดิน และบุคลากรด้านกฎหมายมหาชน³¹

³¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

มาตรา 77 สำนักงานศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) รับผิดชอบในงานธุรการของศาลปกครอง
- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครองตามคำสั่งของศาลปกครอง
- (3) ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำบังคับของศาลปกครอง
- (4) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของศาลปกครอง
- (5) วิเคราะห์เหตุแห่งการฟ้องคดีปกครองเพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงวิธีปฏิบัติ

ราชการต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

- (6) จัดพิมพ์และเผยแพร่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง

(7) จัดให้มีการศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ของตุลาการศาลปกครอง ข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาหลักกฎหมายมหาชน การบริหารราชการแผ่นดิน และบุคลากรด้านกฎหมายมหาชน

- (8) ปฏิบัติการอื่นตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กฎหมายกำหนด

ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลปกครอง

6. คดีปกครองที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

นับตั้งแต่ศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองกลางเปิดทำการเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 กระทั่งถึงวันที่ 31 กันยายน 2545 เป็นเวลาประมาณปีเศษ จากสถิติคดีของศาลปกครอง พบว่ามีคดีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ถูกฟ้องคดี) รวม 842 คดี โดยเป็นสถิติคดีที่มากเป็นลำดับที่ 2 รองจากกรมที่ดิน ในจำนวน 842 คดีนี้เป็นคดีปกครองที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำแนกได้เป็น 5 กลุ่ม ด้วยกันคือ

(1) คดีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้วางหลักการวินิจฉัยว่า การดำเนินงานใดบ้างที่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง และการดำเนินงานใดบ้างที่ไม่ใช่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

(2) คดีที่เกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

(3) คดีที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น ซึ่งศาลปกครองสูงสุดได้วางหลักเกี่ยวกับการกระทำละเมิดที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า หากเป็นการกระทำละเมิดที่เกิดจากการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

(4) คดีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล เช่น การแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน การลงโทษวินัยตำรวจ คำสั่งแต่งตั้งโยกย้าย เป็นต้น

(5) คดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะ

6.1 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการดำเนินงานตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ในการประชุม เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2544 ได้วางบรรทัดฐานการพิจารณาเกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ ดังนี้

(1) ในการดำเนินงานของรัฐทุกระบบต้องถูกตรวจสอบ โดยศาลได้ ยกเว้นเป็นเรื่องที่ตรวจสอบไม่ได้โดยสภาพ เช่น การกระทำ ในทางนิติบัญญัติ การกระทำในทางตุลาการ และการกระทำของรัฐบาล ที่เป็นงานด้านนโยบายหรืองานทางการเมือง หรือนโยบายต่างประเทศ หรือในความสัมพันธ์กับฝ่ายนิติบัญญัติ

(2) การที่จะพิจารณาว่าศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งในคดีประเภทใดได้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติ มาตรา 9 มาตรา 42 และมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มาตรา 9 หากผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากหน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง ศาลปกครอง ย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้

(3) สำหรับคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของ ศาลปกครองนั้น นอกจากกรณีที่ไม่อาจถูกตรวจสอบโดยศาลได้ดังกล่าว

ข้างต้นแล้ว ยังมีข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 วรรคสอง (1) (2) และ (3) กรณีการพิจารณาพิพากษาคดีประเภทอื่น เช่น คดีแพ่งหรือคดีอาญาอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมตามมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(4) การอ้างว่าการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองนั้น เห็นว่า “การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” มีปรากฏเฉพาะในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ฉบับเดียวเท่านั้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขและขั้นตอนการออกคำสั่งทางปกครองของฝ่ายปกครองเท่านั้น แต่ที่ได้รับการยกเว้นการกระทำบางอย่างของฝ่ายปกครองไม่ต้องอยู่ในบังคับของกฎหมายดังกล่าวก็เนื่องจากการกระทำที่เป็นข้อยกเว้นนั้นมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว ซึ่งรวมถึง “การดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” ด้วย และไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดระบุว่าการกระทำที่เป็นข้อยกเว้นดังกล่าว รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง

(5) การดำเนินงานที่เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางอาญา เช่น การจับกุม การสอบสวน การเปรียบเทียบปรับ การมีความเห็นในคดี เช่น การสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง และการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลยุติธรรม ในขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คือพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมาย
 วิधिพิจารณาความอาญานั้น อาจมีการกระทำทางปกครองปะปนอยู่ด้วย
 ถ้าขั้นตอนใดเป็นการกระทำที่ประมวลกฎหมายวิधिพิจารณาความอาญา
 กำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ โดยตรง การกระทำดังกล่าวจะอยู่ใน
 อำนาจการควบคุมตรวจสอบของศาลยุติธรรมตามประมวลกฎหมาย
 วิधिพิจารณาความอาญา และมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่ง
 ราชอาณาจักรไทย แต่ถ้าการกระทำใดที่พนักงานสอบสวนหรือ
 พนักงานอัยการกระทำนอกเหนือหรือมิได้กระทำตามที่กำหนดไว้ใน
 ประมวลกฎหมายวิधिพิจารณาความอาญา และเป็นการกระทำที่เข้าเกณฑ์
 เป็นกรณีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง
 ศาลปกครองและวิधिพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองย่อมมี
 อำนาจควบคุมตรวจสอบได้

(6) สำหรับการกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามกฎหมาย
 พิเศษของฝ่ายปกครอง ที่มีการบัญญัติโทษทางอาญาไว้ด้วย การปฏิบัติ
 หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองตามกฎหมายดังกล่าวในขั้นตอน
 การดำเนินการที่จะนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษทางอาญา
 ถ้ามีขั้นตอนใดเป็นการกระทำที่กฎหมายพิเศษนั้นหรือประมวลกฎหมาย
 วิधिพิจารณาความอาญา กำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ โดยตรง
 การกระทำดังกล่าวจะอยู่ในอำนาจควบคุมตรวจสอบของศาลยุติธรรม
 แต่ถ้าการกระทำใดเป็นการกระทำนอกเหนือหรือมิได้กระทำตามที่
 กำหนดไว้ในกฎหมายพิเศษหรือประมวลกฎหมายวิधिพิจารณา
 ความอาญา และเป็นการกระทำที่เข้าเกณฑ์เป็นกรณีพิพาทตามมาตรา 9
 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิधिพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ. 2542 ศาลปกครองก็ย่อมมีอำนาจควบคุมตรวจสอบได้ เช่น กรณี การกระทำของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการดังกล่าวข้างต้น

(7) สำหรับการกระทำใดตามที่ระบุไว้ในคำฟ้องจะถือว่าเป็น การกระทำที่อยู่ในอำนาจการตรวจสอบของศาลยุติธรรมหรืออยู่ใน อำนาจการตรวจสอบของศาลปกครอง จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็น คติ ๆ ไป

จากบรรทัดฐานที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้วางไว้ดังกล่าวข้างต้น ศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้

6.1.1 กรณีการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญา

ศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวทางการพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เช่น การดำเนินงานสืบสวน สอบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐาน เป็นการใช้อำนาจตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อยู่ในอำนาจตรวจสอบของศาลยุติธรรม (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 6/2544, ที่ 74/2545, ที่ 249/2545, ที่ 301/2545 และ ที่ 332/2545) แต่หากเป็นการดำเนินงานที่มีได้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เช่น คำสั่งยุติการสอบสวนที่มีได้ปฏิบัติตาม กฎหมาย มิใช่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากแต่เป็นคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 116/2544)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 6/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนโดยไม่สอบปากคำของผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ต้องหา โดยมีความเห็นตั้งฟ้อง 3 ข้อหา การสอบสวนไม่เป็นธรรม มีการเพิ่มข้อกล่าวหาเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีรับโทษหนักขึ้น ซึ่งเป็นความเท็จ เจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและมีการทุจริต และพนักงานอัยการ ได้มีคำสั่งฟ้องผู้ฟ้องคดีตามความเห็นของพนักงานสอบสวน

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำตามฟ้องเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาและเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการทางอาญา (พนักงานสอบสวน - พนักงานอัยการ - ผู้พิพากษาคดีอาญา) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามขั้นตอน และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด จึงมิใช่คดีปกครองตามมาตรา 9 (คดีหมายเลขแดงที่ 53/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้ได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ตามลำดับ จนคดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดร้อยเอ็ด จึงเป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษา

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 74/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายเนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการสอบสวนคดีอาญาโดยมิชอบ โดยวางตัวไม่เป็นกลางและอำพรางความคิดในคดีอุบัติเหตุรถเฉี่ยวชน และทรัพย์สินที่อยู่ในรถยนต์ของ

ผู้ฟ้องคดีสูญหายไปหลังจากที่เคลื่อนย้ายรถยนต์ไปเก็บไว้ที่สถานีตำรวจ
ภูธรอำเภอพรหมบุรี

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลปกครองไม่มี
อำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทเกี่ยวกับการดำเนิน
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดี
เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาดำเนินการ
สอบสวน โดยมีขอบ ซึ่งเป็นการกระทำในกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา (คดีหมายเลขแดงที่ 1113/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีทราบหรือถ่ายรูปไว้ก่อน
เคลื่อนย้ายรถออกไป และมีการพ่นสีรถเพียงคันเดียว เป็นการใช้อำนาจ
ตามมาตรา 59 และมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก
พ.ศ. 2522 ประกอบกับมาตรา 85 และมาตรา 132 แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีขั้นตอนที่กฎหมายเฉพาะและ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้โดยตรง รวมทั้ง
กำหนดขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ในระเบียบ
กรมตำรวจและข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย การกระทำดังกล่าวจึงอยู่
ในอำนาจควบคุมตรวจสอบของศาลยุติธรรม สำหรับทรัพย์สิน
ในรถยนต์ของผู้ฟ้องคดีที่สูญหาย แม้สูญหายในขณะที่อยู่ในความดูแล
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการกระทำละเมิดของ
ผู้ถูกฟ้องคดีอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หากผู้ฟ้องคดีรู้ตัว
ผู้ที่เอาทรัพย์สินของตนไปหรือจะให้มีการติดตามทรัพย์สินของตนคืน
ก็สามารถแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่ใช่คดีปกครองที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 249/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นนายท้ายเรือ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ประสงค์จะนั่งเรือข้ามฟาก ผู้ฟ้องคดีบอกว่าเครื่องยนต์ขัดข้อง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่พอใจจึงสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ทำร้ายผู้ฟ้องคดี จากนั้นผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ควบคุมตัวผู้ฟ้องคดีไปยังสถานีตำรวจภูธรอำเภอสรรพยา และกล่าวหาว่าจับขังเรือโดยไม่มีใบอนุญาต ผู้ฟ้องคดีจึงได้แสดงประกาศนิยัตินายท้ายเรือกลลำน้ำชั้นสองให้ดูแลผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 บอกว่าใช้ไม่ได้และยังทำร้ายร่างกายผู้ฟ้องคดีเพื่อได้รับสารภาพ แต่ผู้ฟ้องคดีไม่ยอม จึงถูกนำตัวไปคุมขัง ต่อมาศาลจังหวัดชัยนาทได้มีคำพิพากษาปรับฐานจับขังเรือ (เป็นนายท้ายเรือ) โดยไม่มีใบอนุญาต ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองร่วมกันทำร้ายร่างกายและจับกุมคุมขังผู้ฟ้องคดี โดยมิชอบเป็นการฟ้องว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกระทำความผิดอาญาต่อผู้ฟ้องคดี จึงมิใช่คำฟ้องเกี่ยวกับการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครองของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยกฎหมาย มิใช่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ หรือข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง คดีจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง (คดีหมายเลขแดงที่ 1359/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีร่วมกันทำร้ายร่างกายและจับกุมคุมขังผู้ฟ้องคดี

โดยไม่ชอบ เป็นการกล่าวอ้างถึงการกระทำผิดทางอาญาและการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของผู้ถูกฟ้องคดีตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณา ไม่ใช่คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามนัยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ที่ศาลปกครองไม่รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาชอบแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 301/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้ไปแจ้งความต่อผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อให้ดำเนินคดีในข้อหาแจ้งความเท็จ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการสอบสวนโดยมิชอบ และในที่สุดได้ตั้งไม่ฟ้อง จึงขอให้ศาลสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการสอบสวนใหม่

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์ที่จะให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการในการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น คดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการสอบสวนคดีที่ผู้ฟ้องคดีร้องทุกข์กล่าวโทษโดยมิชอบ อันเป็นการกระทำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่การใช้อำนาจในทางปกครองหรือในการดำเนินกิจการทางปกครอง กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ที่ศาลปกครองจะรับคำฟ้องไว้ได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 849/2545)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การฟ้องคดีเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ

โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) ต้องเป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองเท่านั้น คดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ไปแจ้งความต่อผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อให้ดำเนินคดีในข้อหาแจ้งความเท็จ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการสอบสวนแล้วมีคำสั่งไม่ฟ้อง นั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจตรวจสอบของศาลยุติธรรม ดังนั้น การสอบสวน การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง หรือการขอให้พิจารณาคดีใหม่จึงเป็นการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งมิใช่คดีปกครอง ศาลปกครองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 332/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าบุตรชายของผู้ฟ้องคดีประสบอุบัติเหตุและเสียชีวิต ต่อมาเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2542 ผู้ฟ้องคดีได้รับเงินค่าเสียหายเบื้องต้นจากกองทุนทดแทนผู้ประสบภัย แต่มารดาของบุตรชาย ได้ทำบันทึกตกลงประนีประนอมยอมความไม่คิดใจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2541 ไว้แล้ว กองทุนฯ จึงได้ดำเนินการเรียกร้องเงินค่าเสียหายคืนจากผู้ฟ้องคดี การทำบันทึกตกลงทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการถูกเรียกค่าเสียหายเบื้องต้นคืน จึงขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบค่าเสียหายเบื้องต้นตามกฎหมายคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถนี้แทน

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ความเดือดร้อนเสียหายเนื่องจากกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยทราบในภายหลังว่ามารดาของบุตรชายผู้ฟ้องคดีได้ทำการตกลงประนีประนอมยอมความไม่เรียก

ค่าสินไหมทดแทนใดๆ จากคู่กรณี อันเป็นการทำให้สิทธิการได้รับเงินค่าเสียหายเบื้องต้นจากกองทุนฯ หดไป ซึ่งการดำเนินการบันทึกตกลงประนีประนอมยอมความของเจ้าหน้าที่ตำรวจ นั้น เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ซึ่งเป็นการกระทำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คดีนี้จึงมิใช่คดีปกครอง (คดีหมายเลขแดงที่ 801/2545)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า บันทึกตกลงประนีประนอมยอมความไม่คิดใจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยผู้ถูกฟ้องคดีเป็นผู้ทำบันทึกข้อตกลง ข้อตกลงดังกล่าวส่งผลให้สิทธิที่จะเรียกร้องให้เจ้าของรถและกองทุนทดแทนผู้ประสบภัยจ่ายค่าเสียหายเบื้องต้นระงับ ไปด้วยและเป็นเหตุให้กองทุนฯ เรียกเงินคืนจากผู้ถูกฟ้องคดี ดังนั้น บันทึกตกลงประนีประนอมยอมความเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับค่าเสียหายของคู่กรณี ซึ่งเป็นเอกชนต่อเอกชนในทางแพ่ง ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเพียงผู้บันทึกข้อตกลงตามเจตนาของคู่กรณีเท่านั้น ซึ่งมีใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง คดีนี้จึงมิใช่คดีปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 116/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 3 (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 คือ กองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ไม่ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงตามที่ผู้ฟ้องคดีร้องเรียน กรณีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาคดีแพ่งและถูกเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาคดีดังกล่าวนำเข้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินเพื่อขายทอดตลาด ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องคัดค้านการขายทอดตลาดว่าไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนในประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ยกคำร้อง ผู้ฟ้องคดีจึงร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการขายทอดตลาด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ยุติการสอบสวนเพราะเห็นว่าการขายทอดตลาดชอบแล้ว ผู้ฟ้องคดีได้ร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ให้ดำเนินการสอบสวนเจ้าหน้าที่และลงโทษทางวินัย และได้ร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่รับพิจารณา ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 3 ดำเนินการสอบสวนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และที่ 3 เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีการพิจารณาตรวจสอบโดยพนักงานอัยการและศาล มิใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครอง คดีไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 3 และมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) (คดีหมายเลขแดงที่ 57/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 มีคำสั่งยุติการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะยุติการสอบสวนได้เฉพาะกรณีตามมาตรา 14 มาตรา 122 และมาตรา 140 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ไว้แล้วจึงไม่อาจยุติการสอบสวนได้ คำสั่งดังกล่าวมิใช่เป็นการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่เป็นคำสั่งทางปกครอง แต่เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 5 มิถุนายน 2541 ถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขอให้ทำการสอบสวนคดีดังกล่าวอีก แต่ไม่ได้รับคำตอบ ซึ่งมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง

ศาลปกครองฯ ให้ฟ้องคดีนับแต่วันพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานฯ ผู้ฟ้องคดีฟ้องเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 ซึ่งพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ศาลไม่อาจรับคำฟ้องได้ ส่วนกรณีอุทธรณ์เพิ่มเติมตัวผู้ถูกฟ้องคดี (สำนักงานอัยการสูงสุด) นั้น เป็นคำขอนอกเหนือไปจากฟ้องเดิม และมีข้อข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น จึงไม่เป็นคำอุทธรณ์ที่ศาลจะรับไว้พิจารณาได้ ตามข้อ 101 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

6.1.2 กรณีการใช้อำนาจออกหมายเรียก หมายจับ การจับกุม หรือการควบคุมตัวผู้ต้องหา (ผู้ฟ้องคดี)

ศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวทางการพิจารณาว่าการใช้อำนาจออกหมายเรียก หมายจับ การจับกุม หรือการควบคุมตัวผู้ต้องหา เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่การออกคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองที่จะนำมาฟ้องต่อศาลปกครองได้ หากมีการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกต้อง ย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาพิพากษา (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 14/2544, ที่ 121/2544, ที่ 11/2545, ที่ 64/2545 และที่ 76/2545)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 14/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่าในการดำเนินการสืบสวนและสอบสวนในข้อหาหมิ่นประมาทพนักงานสอบสวนกระทำการโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากมิได้

ออกหมายเรียกและหมายจับผู้ฟ้องคดี นอกจากนั้น การจับกุมเป็นไปโดยมิชอบ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมิได้หลบหนีและมีได้จับกุมโดยตำรวจชั้นสัญญาบัตร ศาลอาญาพิพากษาลงโทษจำคุกและปรับผู้ฟ้องคดีตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1344/2543

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า พนักงานสอบสวนไม่อาจส่งหมายเรียกได้เพราะไม่พบตัวผู้ต้องหา (ผู้ฟ้องคดี) และผู้ใด จึงออกหมายจับพร้อมคำหาญรูปพรรณ เมื่อพบตัวจึงเข้าจับกุมและนำตัวส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี การออกหมายเรียกและหมายจับเป็นการดำเนินการของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากมีการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาพิพากษา มิใช่เรื่องในอำนาจของศาลปกครอง (คดีหมายเลขแดงที่ 90/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีเป็นการกระทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากมีการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกต้องย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาพิพากษาเพราะมิใช่คดีพิพาทเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการในทางปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 121/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีถูกกล่าวหาจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ว่าหมิ่นประมาทและถูกจับตามหมายจับ ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีสามารถจับกุมตัวผู้ฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า น่าจะมีความผิดตาม

มาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้สินบนผู้ร้องทุกข์ในคดีอื่นให้ถอนเรื่องร้องทุกข์ ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองลงโทษผู้ถูกฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญา

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กรณีจึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ศาลจะรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 913/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ตามมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลปกครองจึงไม่อาจรับคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 11/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีกับพวกถูกดำเนินคดีอาญา พนักงานสอบสวนได้สอบสวนฝ่ายผู้กล่าวหาเพียงฝ่ายเดียว ส่วนฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาไม่มีการสอบสวนเมื่อมีหมายเรียกให้ผู้ฟ้องคดีกับพวกไปพบพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเพื่อสอบปากคำ ผู้ฟ้องคดีกับพวกได้ขอเลื่อน ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีทราบและมีได้ทักท้วงหรือโต้แย้งแต่อย่างไร และว่าจะออกหมายเรียกอีกครั้งหนึ่ง ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีได้ออกหมายจับ โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีหลบหนีทั้ง ๆ ที่

ทราบอยู่แล้วว่ามีได้หลบหนี การออกหมายจับจึงมิชอบด้วยมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ผู้ฟ้องคดีเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง ต้องกลายเป็นผู้ต้องหาที่จะถูกจับตามหมายจับ ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนหมายจับ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหมายจับเพื่อนำตัวผู้ต้องหามาสอบสวนเพื่อฟ้องและลงโทษ เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 (คดีหมายเลขแดงที่ 306/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหมายจับของพนักงานสอบสวนเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ไว้โดยเฉพาะเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาตลอดจนพิจารณาพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำความผิด อันเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสิ้น หากผู้ฟ้องคดีได้รับความสะดวกอื่นเสียหายอันเนื่องมาจากการถูกจับตามหมายดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลอาญาขอให้เยียวยาความเสียหายได้ตามมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ข้อพิพาทนี้จึงมิใช่คดีปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 64/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายจากคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดี (คำสั่งกรมตำรวจ

ที่ 861/2536 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2536) ที่แต่งตั้งพนักงานสอบสวน ดำเนินคดีกับผู้ฟ้องคดีและสามีโดยไม่มีอำนาจ และได้ออกหมายจับสามีของผู้ฟ้องคดี ทำจำนวนการสอบสวนมีความเห็นตั้งฟ้องส่งพนักงานอัยการจนสามีผู้ฟ้องคดีเป็นจำเลยต่อศาลอาญา เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีและครอบครัวได้รับความเสียหาย ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานสำหรับดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) (คดีหมายเลขแดงที่ 360/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งเฉพาะคดีที่มีข้อพิพาททาง “กฎหมายปกครอง” ระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการและวิธีการทั้งหลายทั้งปวงที่จะนำไปสู่ข้อยุติคดีพิพาททางแพ่งหรือคดีฟ้องร้องทางอาญา จึงไม่ใช่กฎหมายปกครอง การที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนของกรมตำรวจที่ 861/2536 ไม่ชอบด้วยมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นคดีที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 76/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นผู้ต้องหาคดีรถเฉี่ยวชนกัน ได้รับความเดือดร้อนจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 (ร้อยตำรวจเอก อ.) พுகจาไม่สุภาพ หน่วงเหนี่ยวเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีที่ 2 รับสารภาพ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 (พันตำรวจโท ว.) ดำเนินการให้ประกันตัวผู้ต้องหาล่าช้าเกินสมควร ผู้ฟ้องคดีที่ 1 ในฐานะนายประกัน และผู้ฟ้องคดีที่ 2 จึงทำหนังสือร้องเรียนไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (พลตำรวจโท พ.) ในฐานะผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้มีหนังสือสำนักงานตำรวจภูธรภาค 1 แจ้งผลว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบแล้ว ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง เห็นว่าการสอบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าว ไม่ได้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและสอบปากคำของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด นอกจากนั้น การร้องเรียนดังกล่าวทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 แจ้งความดำเนินคดีกับผู้ฟ้องคดีทั้งสองต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (พันตำรวจโท ส.) ในข้อหาร่วมกันหมิ่นประมาทผู้อื่น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ได้มีหมายเรียกให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองไปพบ ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเห็นว่าการร้องเรียนเป็นสิทธิของผู้ฟ้องคดี มิได้มีข้อความหมิ่นประมาทผู้ใด จึงฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง มิใช่เป็นมาตรการในการเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายของผู้ฟ้องคดีที่ศาลจะกำหนดเป็นคำบังคับได้ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว สำหรับหนังสือสำนักงานตำรวจภูธรภาค 1

มิได้มีผลกระทบก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายได้ ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42

สำหรับการออกหมายเรียกผู้ต้องหาคดีอาญาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 เป็นการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่การดำเนินการในทางปกครอง หรือเป็นคำสั่งทางปกครองที่ศาลจะรับคำฟ้องในข้อหานี้ไว้พิจารณาได้ และคำขอให้ศาลสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 (พันตำรวจตรี ร.) ที่ 5 และที่ 6 รายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการอนุญาตให้ประกันตัวล่าช้าต่อศาล ซึ่งไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีข้อพิพาทกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ที่ 5 และที่ 6 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาก่อนว่าได้กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้รับความเดือดร้อนเสียหายอย่างไร อีกทั้งการฟ้องคดีปกครองในเรื่องนี้จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (คดีหมายเลขแดงที่ 869/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและการลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องของรัฐซึ่งเป็นดุลพินิจและอำนาจของผู้บังคับบัญชา หากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้กระทำตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวหาจริง การพิจารณาลงโทษทางวินัยก็มิใช่วิธีการเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายของผู้ฟ้องคดีให้หมดสิ้นไป คำขอบังคับตามข้อนี้จึงไม่ใช่กรณีที่ศาลจะมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 72 ได้

การยกเลิกหนังสือสำนักงานตำรวจภูธรภาค 1 ซึ่งเป็นหนังสือแจ้งผลการพิจารณาข้อร้องเรียนที่กระทำโดยไม่ชอบเนื่องจากไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและไม่มีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 และการให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐานต่อศาลตามคำขอของผู้ฟ้องคดี มิใช่กรณีที่ศาลปกครองจะมีคำสั่งบังคับให้ได้ การมีคำสั่งตามคำขอของผู้ฟ้องคดีไม่อาจเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายของผู้ฟ้องคดีที่กล่าวอ้างมาได้ ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้เดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีตามนัยมาตรา 42 วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนหมายเรียกผู้ต้องหาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 นั้น การออกหมายเรียกผู้ต้องหาในคดีอาญามาพบเพื่อถามปากคำ เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 133 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่การออกคำสั่งทางปกครองหรือการกระทำทางปกครองที่จะนำมาฟ้องต่อศาลปกครองได้

6.2 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับกรณีพนักงานสอบสวนละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

6.2.1 การไม่รับแจ้งความร้องทุกข์หรือไม่ดำเนินคดีตามที่ร้องทุกข์ไว้

ศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวทางการพิจารณาว่า หากการกระทำนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แล้ว เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ได้แก่ การไม่รับแจ้งความร้องทุกข์ การไม่ดำเนินคดีตามที่แจ้งความร้องทุกข์ไว้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 102/2544, ที่ 106/2544, ที่ 108/2544, ที่ 19/2545 ที่ 108/2545 และที่ 313/2545)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 102/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ ได้ร่วมกันเข้าตรวจค้นบ้านพักของผู้ฟ้องคดีและควบคุมตัวผู้ฟ้องคดี กล่าวหาว่ามีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อขาย หลังจากนั้นได้ร่วมกันทำเอกสารเท็จขึ้นหลายฉบับ อีกทั้งยังได้ร่วมกันเรียกร้อยเงิน 200,000 บาทจากผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีขอให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ถูกฟ้องคดีและตรวจสอบว่าเอกสารเท็จหรือไม่

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การขอให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือ จำนวน 10 ราย เป็นคำขอที่อยู่นอกเหนือที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ตามมาตรา 72 และการขอให้ศาลตรวจสอบเอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการกล่าวโทษผู้ฟ้องคดีว่าเป็นเอกสารราชการเท็จหรือไม่ โดยที่การจัดทำเอกสารดังกล่าวเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีในฐานะเป็นเจ้าพนักงานในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องไว้พิจารณาได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 323/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ปรากฏข้อเท็จจริงในคำฟ้องว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นพนักงานสอบสวนประจำสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม รับแจ้งความร้องทุกข์กรณีเจ้าหน้าที่

ตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลท่าเรือจำนวน 10 นาย (ผู้ถูกฟ้องคดี
ในศาลปกครองกลาง) ที่ได้จับกุม ทำพยานหลักฐานและเบิกความเท็จ
เพื่อแก้งผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีติดตามการดำเนินคดีมา 2 ปีกว่า ก็ยังไม่ทราบผลการพิจารณา ในชั้นอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีแจ้งว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2
ได้มาสอบสวนผู้ฟ้องคดีและตรวจสอบเอกสารแล้ว ตอบรับว่าจะ
ดำเนินการให้แล้วเสร็จใน 3 เดือน แต่ผ่านมา 5 เดือนแล้ว ยังไม่ทราบผล
ใดๆ คำฟ้องนี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าได้รับความเดือดร้อน
เสียหายจากการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง (พนักงานสอบสวน
สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม) ว่าดำเนินการในคดีที่ผู้ฟ้องคดี
แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจ
นครบาลท่าเรือเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2542 ท่าช้า เป็นการโต้แย้ง
การกระทำว่าละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือ
ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร จึงเป็นคดีปกครองตามมาตรา 9
วรรคหนึ่ง (2) ศาลปกครองชั้นต้นกำหนดตัวผู้ถูกฟ้องคดีและ
ตั้งประเด็นแห่งคดีไม่ตรงกับเนื้อหาที่ผู้ฟ้องคดีได้กล่าวอ้างมาในคำฟ้อง
แล้วมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องจึงไม่ถูกต้อง ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งกลับ
คำสั่งศาลปกครองชั้นต้นให้รับคำฟ้องไว้พิจารณา

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 106/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า
ครั้งที่ 1 ผู้ฟ้องคดีได้แจ้งความต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้ดำเนินคดีอาญากับ
นาย ช. ข้าราชการตำรวจ ซึ่งได้เข้าแจ้งความถึง 2 วัน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1
จึงรับแจ้งความและให้นาย ช. นำทรัพย์สินที่ลักไปมาคืน ส่วนการดำเนินคดี
อาญาให้เป็นหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ครั้งที่ 2 นาย ช. แจ้งความ
ดำเนินคดีกับผู้ฟ้องคดีข้อหาว่าทำร้ายร่างกายและผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้มา

จับกุมตัวผู้ฟ้องคดีทันที และเมื่อผู้ฟ้องคดีไปถึงสถานีตำรวจและ
 แจ้งความว่า นาย ช. ทำร้ายร่างกาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่รับแจ้งความ
 กลับตั้งให้นำตัวผู้ฟ้องคดีเข้าห้องขังทันทีทั้งที่มีได้เป็นคนก่อเหตุ
 ผู้ฟ้องคดีจึงได้เข้าพบผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงยอมรับ
 แจ้งความ ขณะนี้คดีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ต้องหาอยู่ในระหว่างการพิจารณา
 ของศาลจังหวัดเพชรบุรี ส่วนคดีที่ นาย ช. เป็นผู้ต้องหายังไม่ฟ้อง
 ต่อศาล ครั้งที่ 3 นาย ช. ได้ทำลายต้นไม้และประตูบ้านของผู้ฟ้องคดี
 ผู้ฟ้องคดีจึงไปแจ้งความต่อพันตำรวจโท ส. (ร้อยเวร) ต่อมาได้มา
 ที่เกิดเหตุและถ่ายรูปไว้และบันทึกคำให้การ นับแต่วันที่แจ้งความ จนถึง
 วันที่ 25 มีนาคม 2544 ยังไม่มีการจับกุมผู้ต้องหา ครั้งที่ 4 นาย ช.
 ทำร้ายร่างกายผู้ฟ้องคดี ร้อยตำรวจโท ช. ได้สอบปากคำผู้ฟ้องคดีและ
 บันทึกคำให้การที่โรงพยาบาล แต่ยังไม่มีการจับกุมผู้ต้องหาแต่อย่างใด
 ผู้ฟ้องคดีจึงขอให้ศาลปกครองให้ความเป็นธรรมด้วย

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดี
 ที่ 1 พยายามบิดเบือนข้อเท็จจริงและใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้คุณให้โทษแก่นาย
 ช. เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบนั้น ศาลเห็นว่าการดำเนินการ
 สอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อเท็จจริง พิสูจน์
 ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การจะดำเนินคดีกับ
 ผู้ใดในความผิดฐานใดเป็นการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมาย
 วิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันจะถูก
 ตรวจสอบโดยพนักงานอัยการและศาลยุติธรรม คดีจึงไม่อยู่ในเขต
 อำนาจศาลปกครอง ส่วนการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ถูกกล่าวหา
 ว่าใช้ให้นาย ช. มาทำร้ายร่างกายผู้ฟ้องคดี เป็นการปฏิบัติหน้าที่มิชอบ

ด้วยกฎหมายนั้น เป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุส่วนตัว จึงมิใช่การใช้
อำนาจของฝ่ายปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครอง คดีจึงไม่อยู่
ในเขตอำนาจศาลปกครอง (คดีหมายเลขแดงที่ 365/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า

ประเด็นที่ 1 กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 บิดเป็นข้อเท็จจริง

และใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้คุณให้โทษแก่นาย ช. นั้น ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่า
ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1
ที่ไม่รับคำร้องทุกข์และใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้คุณให้โทษแก่นาย ช.
โดยดำเนินคดีที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ต้องหาและส่งฟ้องต่อศาลแล้ว ส่วนคดีที่
นาย ช. เป็นผู้ต้องหายังไม่ดำเนินการฟ้องต่อศาล การกระทำดังกล่าว
เป็นการสอบสวนและเสนอความเห็นของพนักงานสอบสวนว่าควร
สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามฐานความผิดใด เป็นการใช้อดุลพินิจในการปฏิบัติ
หน้าที่ ซึ่งเป็นอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีพนักงาน
อัยการและศาลยุติธรรมทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของ
พนักงานสอบสวนอีกชั้นหนึ่ง การที่พนักงานสอบสวนจะสอบสวนและ
เสนอความเห็นอย่างไร จึงมิใช่คำสั่งหรือการกระทำทางปกครองตาม
มาตรา 9

ส่วนการใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้คุณให้โทษแก่นาย ช. โดย
ไม่ดำเนินคดีที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวหา นาย ช. ว่าทำร้ายร่างกายผู้ฟ้องคดีนั้น
เป็นเรื่องที่ผู้ฟ้องคดีได้แย้งการกระทำดังกล่าวว่าละเลยต่อหน้าที่ตามที่
กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรตาม
มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) การกระทำหรือการละเว้นดังกล่าวมิใช่

การสอบสวนหรือการพิจารณาเพื่อตั้งฟ้องหรือตั้งไม่ฟ้องคดีที่ทำการสอบสวนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงเป็นคำฟ้องที่อยู่ในอำนาจที่ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาได้

ประเด็นที่ 2 กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 อาจอยู่เบื้องหลังการกระทำของนาย ช. ที่กระทำต่อผู้ฟ้องคดีโดยมีสาเหตุขัดแย้งกันด้วยเรื่องส่วนตัว เป็นการกล่าวหาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา มิใช่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 กระทำหรืองดเว้นกระทำการใดในทางปกครองอันเป็นเหตุหรืออาจเป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย คำฟ้องประเด็นนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 108/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า เรือบรรทุกน้ำมันของกลาง (ที่หลบหนีภาษีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักร) ที่ศาลฎีกาพิพากษาให้ริบ ซึ่งด่านศุลกากรได้มอบให้นาย น. เป็นผู้เก็บรักษาไว้ได้หายไป ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้จับกุมเรือบรรทุกน้ำมันหลบหนีภาษีดังกล่าวจึงไปแจ้งความต่อผู้ถูกฟ้องคดี เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2543 ขอให้ดำเนินการทางกฎหมาย แต่ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้ดำเนินการอย่างใด ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคดีนี้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสารในสำนวนการสอบสวนเพื่อช่วยจำเลยและเจ้าของเรือ เจ้าของเรือได้ยื่นคำร้องขอคืนเรือของกลางต่อศาลจังหวัดสตูล ซึ่งคดีอยู่ในระหว่างการไต่สวน จนขณะยื่นฟ้องคดีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีก็ยังไม่ลงบันทึกประจำวันและไม่ดำเนินการตามที่แจ้งความร้องทุกข์ นอกจากนี้ เจ้าของเรือยังได้ฟ้องผู้ฟ้องคดีเป็นคดีแพ่งด้วย

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดี เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนคดีอาญา ละเลย ไม่ดำเนินการใด ๆ ตามที่ร้องทุกข์กล่าวโทษในกรณีของกลาง ที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้รับสูญหายไป อันเป็นการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องไว้พิจารณาพิพากษาหรือ มีคำสั่งได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 659/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดี มีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องของกลาง ที่สูญหายไปในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมิใช่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาอันมีลักษณะเฉพาะ การไม่ดำเนินการตามที่แจ้ง ความร้องทุกข์จึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 19/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีประสบอุบัติเหตุรถยนต์ชนกับรถบรรทุก โดยฝ่ายผู้ขับรถ บรรทุกเป็นฝ่ายผิดเนื่องจากขับโดยไม่มีสัญญาณไฟ และไม่ให้สัญญาณ ไฟเลี้ยว ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นร้อยเวรรับผิดชอบแต่มิได้ดำเนินการใด ๆ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองฯ หาได้ให้อำนาจศาลพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง ในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ในการ ดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง ปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรด้วย เมื่อผู้ถูกฟ้องคดี

ไม่รับแจ้งความอันเป็นเรื่องของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศาลจึงไม่อาจรับคำฟ้องได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 569/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามหลักฐานในไปรษณีย์ตอบรับ ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อรับหนังสือแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้อง เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2544 ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งอย่างช้าที่สุดภายในวันจันทร์ที่ 8 ตุลาคม 2544 ต่อจากวันอาทิตย์ที่ 7 ตุลาคม 2544 ซึ่งเป็นวันหยุดทำการและวันครบกำหนดระยะเวลาสามสิบวันการที่ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องลงวันที่ 17 ตุลาคม 2544 จึงเกินกำหนดระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ศาลปกครองสูงสุดจึงไม่อาจรับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองชั้นต้นของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 108/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ถูกกระทำจากคลื่นไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเจ็บปวดบริเวณกล้ามเนื้ออก ใจสั่น หายใจลำบาก โดยไม่ทราบว่าเป็นการกระทำของบุคคลใด และถูกบุคคลไม่ทราบชื่อจับตัวส่งโรงพยาบาลศรีธัญญา ถูกฉีดยา ผสมยาในอาหาร และเครื่องดื่ม จนผู้ฟ้องคดีมีอาการ มึนงง หมดแรง ผู้ฟ้องคดีได้ไปแจ้งความที่สถานีตำรวจนครบาลดินแดง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความ ผู้ฟ้องคดีได้ร้องเรียนต่อผู้ถูกฟ้องคดีแต่ไม่เกิดผลอย่างไร ต่อมา ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2544 ถึง 10 พฤษภาคม 2544 ผู้ฟ้องคดียังถูกกระทำด้วยคลื่นไฟฟ้าฯ ทำให้ประสิทธิภาพทางร่างกายถดถอย ถูกควบคุมความรู้สึกนึกคิดและระบบประสาททั้งหมดของร่างกาย

ผู้ฟ้องคดีได้ไปแจ้งความที่สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ละเลยไม่รับแจ้งความคดีอาญา จึงเป็นเรื่องการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (คดีหมายเลขแดงที่ 390/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ระบุโดยชัดแจ้งว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของบุคคลใด และเมื่อผู้ฟ้องคดีแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจนครบาลดินแดงและสถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ ก็ไม่ปรากฏชัดว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใด ไม่รับแจ้งความของผู้ฟ้องคดี การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างมาจึงไม่ชัดเจน ไม่อาจเข้าใจได้ว่าใครเป็นผู้ทำร้ายผู้ฟ้องคดี และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดปฏิเสธไม่รับแจ้งความ คำฟ้องดังกล่าวจึงไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ชอบที่ศาลปกครองชั้นต้นจะสั่งให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขเสียให้ถูกต้องเสียก่อนที่จะมีคำสั่งรับหรือไม่รับคำฟ้อง

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 313/2545 ผู้ฟ้องคดีร้องทุกข์ว่า ผู้ฟ้องคดีถูกเพื่อนบ้านก่อกวนแก่งหลายกรณีด้วยกัน บางกรณีเมื่อผู้ฟ้องคดีไปแจ้งความดำเนินคดีกลับกลายเป็นว่าผู้ฟ้องคดีตกเป็นผู้ต้องหาเสียเอง ครั้นผู้ฟ้องคดีประสงค์จะแจ้งความดำเนินคดีผู้ถูกฟ้องคดีก็ไม่รับแจ้งความ ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดี ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญาละเลยไม่รับแจ้งความในคดีที่ผู้ฟ้องคดีร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น เป็นเรื่องของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศาลไม่อาจรับคำฟ้องนี้ไว้ได้ (คดีหมายเลขแดงที่ 599/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ประกอบกับข้อ 49/1 และข้อ 101 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 คำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาจะต้องทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องระบุชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณี ในอุทธรณ์ ข้อคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้น คำขอของผู้อุทธรณ์ และลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างในคำร้องอุทธรณ์นั้นต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งและเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้ว โดยชอบในศาลปกครองชั้นต้น ให้ยื่นต่อศาลปกครองสูงสุดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งศาลปกครองชั้นต้น โดยยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำสั่งนั้น ผู้ฟ้องคดีได้ส่งหนังสือถึงศาลปกครองชั้นต้น ประสงค์จะให้เป็นการร้องอุทธรณ์โดยไม่ปรากฏข้อคัดค้านคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น หนังสือของผู้ฟ้องคดีจึงไม่เป็นคำร้องอุทธรณ์ ตามกฎหมาย ที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่า ได้ส่งหนังสือถึงศาลปกครองชั้นต้น ขอให้ดำเนินการแล้ว เจ้าหน้าที่ของศาลต้องเขียนคำร้องอุทธรณ์ให้ผู้ฟ้องคดีโดยแนบหนังสือที่มีลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดีไว้ด้วย หรือไม่ก็ต้องแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีมารอกแบบคำร้องอุทธรณ์ที่ศาล นั้น เห็นว่า

การเขียนคำร้องอุทธรณ์และการยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อศาลเป็นหน้าที่ของผู้ที่ประสงค์จะยื่นคำร้องอุทธรณ์ต้องดำเนินการเอง มิใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้ดำเนินการให้ และคำร้องอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือและมีรายการครบถ้วนตามข้อ 101 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ โดยไม่จำเป็นต้องใช้แบบคำร้องของศาล ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณา

6.3 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น

ศาลปกครองสูงสุดได้วางแนวทางการพิจารณาว่า กรณีเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ การกระทำความผิดกล่าวอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรมที่จะตรวจสอบ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 237/2545 และที่ 299/2545) แต่ถ้าเป็นการกระทำนอกเหนือหรือมิได้กระทำตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และข้อพิพาทเข้าลักษณะเป็นคดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้ ได้แก่ การกักขังหน่วงเหนี่ยวและทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา การออกหมายจับในคดีที่ได้ตกลงยอมความกันแล้ว และการคืนของกลางโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบฯเกี่ยวกับการคืนของกลาง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 125/2544, ที่ 51/2545 และที่ 140/2545)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 237/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลคอนเมืองร่วมกันจับกุมผู้ฟ้องคดีโดยแจ้งข้อหาว่าใช้รถยนต์โดยขาดต่อการเสียภาษีรถยนต์ประจำปี ปลอมเอกสารและ

ใช้เอกสารราชการปลอม ในชั้นสอบสวนผู้ฟ้องคดีรับสารภาพในข้อหา ใช้รถยนต์ขาดต่อการเสียภาษีรถยนต์ประจำปี ส่วนข้อหาปลอมและ ใช้เอกสารราชการปลอมผู้ฟ้องคดีให้การปฏิเสธ พนักงานสอบสวน จึงควบคุมตัวผู้ฟ้องคดีไว้ทำการสอบสวน แต่ผู้ฟ้องคดีได้ขอประกันตัว ในเวลาต่อมา ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและ พนักงานสอบสวน ไม่ทำการสอบข้อเท็จจริงให้ได้ความชัดเจนว่า เอกสารป้ายวงกลมเป็นเอกสารที่ปลอม หรือเป็นการใช้เอกสารราชการ ปลอมหรือไม่ ทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องถูกควบคุมตัว และต้องจ้างนายประกัน วางหลักทรัพย์เพื่อประกันตัว จึงขอให้ผู้ถูกฟ้องคดี (สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ) ชดใช้ค่าเสียหายจากผลแห่งละเมิด และพิจารณาการกระทำ ของเจ้าหน้าที่ที่กระทำต่อผู้ฟ้องคดีทำให้ได้รับความเสื่อมเสียเสรีภาพ และชื่อเสียง

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การดำเนินการจับกุม การแจ้งข้อหา การสอบสวนและการให้ประกันตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นการกระทำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบหรือสงสัยว่าผู้ฟ้องคดีได้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมและสอบสวนจึงเป็น ไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อพิสูจน์ความผิดและ นำตัวผู้กระทำความผิดฟ้องต่อศาลในทางอาญา กรณีดังกล่าวจึงมิใช่การใช้ อำนาจในทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง คดีไม่อยู่ใน อำนาจของศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาได้ (คดีหมายเลขแดง ที่ 206/2545)

ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งว่า พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่
 ดำรวจชุดที่จับกุมคนไม่เป็นไปตามกฎหมาย ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
 และใช้เวลาตรวจสอบหลักฐานป้ายวงกลมทะเบียนรถยนต์ของผู้ฟ้องคดี
 ถึง 1 ปีเศษ จึงทราบผลคำสั่งไม่ฟ้องของสำนักงานอัยการสูงสุด เป็น
 เหตุให้ผู้ฟ้องคดีต้องรอคอยด้วยความทุกข์ทรมาน นอกจากนี้ยังปฏิบัติ
 หน้าที่โดยใช้อำนาจครอบงำ ใช้กำลังประทุษร้าย หน่วงเหนี่ยว ชู่เชิญ
 จึงใจทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับโทษหนักขึ้น

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การใช้อำนาจตาม
 กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง ตั้งแต่
 ในชั้นการจับกุม การแจ้งข้อหา การสอบสวน การให้ประกันตัวและ
 การพิจารณาเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อให้มีคำสั่งฟ้องหรือ
 สั่งไม่ฟ้องในคดีอาญา เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา มิใช่คดีพิพาทอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย ตามนัย
 มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ
 หากผู้ฟ้องคดีเห็นว่า การกระทำได้กล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายและก่อให้เกิด
 ความเสียหายแก่ตน ก็ชอบที่จะใช้สิทธิโต้แย้งขอให้มีการเยียวยา
 ตามขั้นตอนของกฎหมายต่อศาลยุติธรรมที่มีเขตอำนาจ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 299/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า
 ผู้ฟ้องคดีซื้อที่ดินมือเปล่าตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค
 จังหวัดกาญจนบุรี พร้อมบ้านเลขที่ 107 เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2543
 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ถึงที่ 9 ได้เข้าทำการรื้อถอนบ้านดังกล่าวโดยไม่ชอบ
 ด้วยกฎหมาย แล้วนำไปเก็บรักษาไว้ที่ที่ทำการองค์การบริหาร

ส่วนตำบล ไทรโยค ต่อมาได้ใช้รถแทรกเตอร์ไถเกรดดินที่พิพาท ผู้ฟ้องคดีจึงนำความแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอ ไทรโยค ให้ดำเนินคดีกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ถึงที่ 9 เป็นความผิดอาญา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (กองทัพบก) ในฐานะหน่วยงานที่มีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 และที่ 5 ปฏิบัติหน้าที่ในกองพล 9 จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (กระทรวงมหาดไทย) ในฐานะหน่วยงานที่มีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 ที่ 7 และที่ 8 ปฏิบัติหน้าที่ในเขตตำบล ไทรโยค ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ในฐานะหน่วยงานที่มีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 9 ปฏิบัติหน้าที่ในเขตตำบล ไทรโยค ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 3 จึงต้องร่วมกันรับผิดจากผลการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี จึงขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาและคำสั่งดังนี้

1. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดใช้เงินหรือชำระค่าเสียหาย
2. ให้หยุดการกระทำละเมิด และให้บริวารผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ออกไปจากที่พิพาท
3. ให้พิพากษาว่าที่ดินตามฟ้องเป็นของผู้ฟ้องคดี
4. ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิดในทางอาญา

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยรวมสามประเด็น คือ ประเด็นแรก การรื้อถอนบ้านผู้ฟ้องคดีออกจากที่ดิน แล้วนำไปเก็บรักษาไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ไทรโยค เป็นการใช้กำลังทางกายภาพในการรื้อถอน มิใช่การกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น แต่เป็นการกระทำละเมิดที่เกิดจากการปฏิบัติ

หน้าที่ธรรมดา กรณีพิพาทในคดีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ประเด็นที่สอง การที่ผู้ฟ้องคดีเคยยื่นฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ต่อศาลปกครองชั้นต้น เกี่ยวกับที่ดินพิพาทซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และมีบ้านเลขที่ 107 ในที่ดินดังกล่าว โดยศาลมีคำสั่งว่า ที่ดินพิพาทเป็นที่ดินหวงห้ามอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 3597-3602/2540 คดีถึงที่สุดแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงต้องห้ามมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นเกี่ยวกับคดีหรือประเด็นที่วินิจฉัยชี้ขาดไปแล้ว ตามมาตรา 144 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องให้ศาลปกครองวินิจฉัยในประเด็นเดิมอีก ตามข้อ 97 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ และประเด็นที่สาม ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการที่ถูกบุกรุก ทำให้เสียหายและรับของโจร อันเป็นการกระทำผิดในทางอาญา ซึ่งผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้เสียหายมีสิทธิแจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีได้ด้วยตนเองต่อพนักงานสอบสวนในท้องที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะรับคดีนี้ไว้พิจารณาพิพากษา ศาลปกครองกลางจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณา (คดีหมายเลขแดงที่ 573/2545)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์เห็นว่า ประเด็นแรก ที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าการรื้อถอนบ้านผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง นั้น คำโต้แย้งดังกล่าว

ไม่อาจรับฟังได้ว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ถึงที่ 9 เป็นการกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายฯ ตามนัยมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ เพราะไม่ปรากฏว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีรื้อถอนบ้านของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายฯ ดังนั้น ข้อพิพาทกรณีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ประเด็นที่สอง ที่ผู้ฟ้องคดีได้แย้งว่าที่ดินพิพาทในคดีนี้มีใช้ที่ดินในคดีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาที่ 3597-3602/2540 ว่าเป็นที่ดินหวงห้ามอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และผู้ฟ้องคดียังไม่เคยฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 ถึงที่ 9 ต่อศาลปกครอง และมีใช้เป็นประเด็นเดียวกัน จึงไม่ต้องห้ามนำมาฟ้องแต่อย่างใด นั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้ศาลพิพากษาว่าที่ดินตามฟ้องเป็นของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิครอบครองในที่ดินระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 อันเป็นสิทธิในทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ทรัพย์สิน ซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ มาตรา 9 มิได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สิน ข้อพิพาทกรณีนี้จึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม และ ประเด็นที่สาม การที่ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลสั่งให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกฟ้องคดีที่ถูกรุก ทำให้เสียทรัพย์ และรับของโจร อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา นั้น เป็นกรณีที่ผู้ฟ้องคดีจะต้องแจ้งความร้องทุกข์เพื่อให้ดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งคดีนี้มีใช้คดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง และศาลปกครองมีอาจกำหนดค่าบังคับได้ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ข้อพิพาทกรณีนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจ

ของศาลปกครอง การที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง จึงชอบแล้ว

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 125/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามจับกุมผู้ฟ้องคดีโดยไม่แสดงตนในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ และไม่นำตัวไปสอบสวน แต่นำไปควบคุมกักขัง หน่วงเหนี่ยวไว้ใน โรงแรม 24 ชั่วโมง และทุบตีขกดยอ ใช้ผ้าปิดตา ใช้ไฟช็อตเพื่อบังคับ ชู่เจี๋ยให้รับสารภาพข้อหาฆ่าคนตาย เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ฟ้องคดี ตามรัฐธรรมนูญ ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายและถูกคุมขัง ระหว่างการดำเนินคดีอาญา

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การจับกุมและ สอบสวนในข้อหาว่า ได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ต้องด้วยมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) (คดีหมายเลขแดงที่ 905/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า อำนาจหน้าที่ในการ สืบสวนและสอบสวน การเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ทางอาญานั้นหากได้กระทำตามอำนาจหน้าที่ในขอบเขตที่ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้อำนาจไว้ การกระทำ ดังกล่าวจะอยู่ในอำนาจควบคุมตรวจสอบของศาลยุติธรรมตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและมาตรา 271 ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ถ้ากระทำการนอกเหนือหรือ มิได้กระทำการตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา และเข้าเกณฑ์เป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง ศาลปกครอง ย่อมมีอำนาจตรวจสอบได้ พฤติการณ์ตามคำฟ้องเป็นการกระทำที่

นอกเหนือหรือมิได้กระทำการตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเข้าเกณฑ์เป็นคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ศาลปกครองย่อมมีอำนาจตรวจสอบได้ หากมีคำขอที่ศาลจะกำหนดค่าบังคับได้ตามมาตรา 42 ประกอบด้วยมาตรา 72 แต่คดีนี้ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา และให้ยกเลิกคำฟ้องในคดีอาญา ศาลปกครองจึงไม่มีอำนาจกำหนดค่าบังคับตามคำขอดังกล่าวได้ ศาลปกครองสูงสุดจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 51/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีออกหมายจับผู้ฟ้องคดีในข้อหากระทำความผิดอาญาทั้ง ๆ ที่ได้ยอมความกันแล้ว และเงินประกันตัวก็ได้รับคืนมาแล้ว การออกหมายจับเป็นการทำงานที่ผิดพลาด ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนไม่เป็นธรรม

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหมายจับโดยมิชอบเป็นเรื่องของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 9 (คดีหมายเลขแดงที่ 1123/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า หากความผิดตามฟ้องเป็นความผิดอันยอมความได้ สิทธิฟ้องคดีในเรื่องนั้นย่อมระงับไปตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจจับหรือควบคุมตัวผู้ฟ้องคดีอีกต่อไป และมีหน้าที่ต้องถอนหมายจับ การไม่ถอนหมายจับจึงเป็นการกระทำนอกเหนือวัตถุประสงค์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าวยังส่งผลถึงการกระทำทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ไม่ออกหนังสือ

เดินทางให้ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ย่อมมีสิทธิฟ้องขอให้ศาลปกครองสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการ ถอนหมายจับได้ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 42 วรรคหนึ่ง คดีจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะพิจารณาได้ แม้ตามฟ้อง จะปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีบุกรุกบ้านยามวิกาล ก็ไม่ปรากฏชัดเจนว่า ความผิดที่ผู้ฟ้องคดีต้องการแท้จริงเป็นความผิดฐานใดแน่ หากเป็นความ ผิดอันยอมความได้ กรณีตามฟ้องก็อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของ ศาลปกครอง แต่หากไม่มีความผิดอันยอมความได้ การดำเนินการ ตามหมายจับย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาโดยยังมีได้แสวงหา ข้อเท็จจริง จึงไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครอง สูงสุดจึงมีคำสั่งยกคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ให้ศาลปกครองชั้นต้น ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงให้ได้ความว่าผู้ฟ้องคดีต้องคดีอาญา ฐานใด และเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ แล้วมีคำสั่งตามรูปคดี ต่อไปตามข้อ 112 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 140/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 5 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ในสังกัดของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ได้กระทำละเมิดต่อ ผู้ฟ้องคดี กล่าวคือ ผู้ฟ้องคดีประกอบธุรกิจด้านรถยนต์โดยสาร ไม่ประจำทางร่วมกับ นาย บ. จัดตั้งบริษัท เพชรอัมพร จำกัด โดย นาย บ. เป็นกรรมการลงชื่อผูกพันบริษัทได้ และผู้ฟ้องคดีเป็นกรรมการ ต่อมา

บริษัท เพชรอัมพรฯ ได้ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากบริษัท จูติกร จำกัด หลายคัน โดยผู้ฟ้องคดีผ่อนชำระค่าเช่าซื้อรถยนต์ 3 คันจนหมด แต่ยังคงค้างค่าเบียดปรับอีกจำนวนหนึ่ง และได้อ้างความเป็นเจ้าของและเป็นผู้ครอบครองรถทั้ง 3 คันมาตลอดตั้งแต่เช่าซื้อจนถูกยึดไป เนื่องจากเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2544 นาย บ. ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ฟ้องคดีต่อผู้ถูกฟ้องคดีว่าผู้ฟ้องคดียักยอกรถยนต์ 2 คัน และถูกยึดรถทั้ง 2 คัน ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดมินบุรี ผู้ฟ้องคดีได้ทราบว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และที่ 3 ได้คืนรถยนต์ทั้งสองคันให้ นาย บ. โดยไม่รับฟังหลักฐานของผู้ฟ้องคดี อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อเดือนมิถุนายน 2544 นาย บ. ได้ร้องทุกข์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 ว่า ผู้ฟ้องคดีลักรถยนต์ซึ่งเป็นความเท็จ ผู้ฟ้องคดีถูกดำเนินคดีและถูกยึดรถยนต์คันดังกล่าว ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 และที่ 5 คืนรถยนต์ให้แก่ นาย บ. โดยไม่สุจริต การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีดังกล่าวจึงเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่สุจริต และมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนคำสั่งคืนรถยนต์และให้ชดใช้ค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ย

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามฟ้องเป็นการกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีได้กระทำละเมิดในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะรับไว้พิจารณาได้ เพราะศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการละเมิดอันเกิดจากการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครองเท่านั้น (คดีหมายเลขแดงที่ 649/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 รวมทั้งมาตรา 186 ประกอบกับประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 31 กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือเจ้าพนักงานผู้รับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานไว้ได้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้ว ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น และระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับรถของกลาง พ.ศ. 2532 ข้อ 5 วรรคสอง ข้อ 8 และข้อ 9 ที่กำหนดว่า ในกรณีที่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์รถของกลาง และเมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ให้พนักงานสอบสวนรอฟังผลการพิจารณาของศาลก่อน แล้วจึงจะดำเนินการตามข้อบังคับนี้ต่อไป กรณีที่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นเจ้าของรถหรือเป็นผู้มีสิทธิจะรับรถ ก็ขอคืนได้ กรณีตามฟ้องเป็นการโต้แย้งว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 5 ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ฯ เกี่ยวกับการคืนรถของกลาง เนื่องจากเมื่อเจ้าพนักงานยึดรถของกลางได้แล้ว การคืนรถของกลางจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบฯ ถ้าเป็นกรณีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์รถของกลาง ก็จะต้องพิสูจน์สิทธิให้ชัดเจนเสียก่อน โดยศาลจะต้องมีคำวินิจฉัยในเรื่องรถของกลางนี้ก่อนที่เจ้าพนักงานจะคืนรถของกลางให้กับผู้มีสิทธิ ซึ่งในคำฟ้องนี้รถของกลางดังกล่าวยังมีปัญหาการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ระหว่างผู้ฟ้องคดีกับนาย บ. โดยเฉพาะรถของกลาง 2 คันแรก อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดมินบุรี คดียังไม่เป็นที่ยุติ ส่วนคันที่ 3 ยังไม่ปรากฏว่ามี การฟ้องต่อศาลในขณะนี้ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 5 กลับพิจารณา

สั่งให้คืนรถของกลาง จึงเป็นการกล่าวอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดี เข้าลักษณะเป็นคดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ จึงมีคำสั่งให้รับคำฟ้องไว้พิจารณา

ความเห็นแย้งของตุลาการฝ่ายข้างน้อยเห็นว่า คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดทางปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ จะต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดตาม (1) หรือ (2) ของมาตรา 9 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีในการยึดรถของกลางเป็นการกระทำที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การดำเนินคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการในศาลยุติธรรม การกระทำตามฟ้องจึงมิใช่การกระทำละเมิดอันเป็นคดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ อันจะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ศาลปกครองจึงไม่มีอำนาจรับคดีนี้ไว้พิจารณา

6.4 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

6.4.1 กรณีผู้ฟ้องคดีถูกไล่ออกจากราชการต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน

กรณีผู้ฟ้องคดีถูกไล่ออกจากราชการ ผู้ฟ้องคดีต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

(คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 16/2544, ที่ 21/2544, ที่ 31/2544, ที่ 17/2545, ที่ 38/2545 และที่ 304/2545) เนื่องจากมีข้อเท็จจริงและการให้เหตุผลในคำสั่งฯ ทำนองเดียวกัน จึงได้นำคำสั่งศาลปกครองสูงสุดมากล่าวไว้เป็นตัวอย่างเพียง 3 คำสั่งฯ ได้แก่

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 17/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อันเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว คณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีหนังสือลงวันที่ 12 ตุลาคม 2535 แจ้งมติยกอุทธรณ์ให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีมิได้ยื่นฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี กรณีเป็นการยื่นฟ้องที่พ้นกำหนดระยะเวลาแห่งการฟ้องคดีแล้ว (คดีหมายเลขแดงที่ 851/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุแห่งการฟ้องคดีเกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2535 การที่ผู้ฟ้องคดีนำเรื่องมาฟ้องเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2544 จึงเป็นกรณีที่ยื่นคำฟ้องเมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี คดีขาดอายุความ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 38/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า เดิมผู้ฟ้องคดีรับราชการตำรวจ และถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยครั้งแรกถูกลงโทษกักขังต่อมาถูกเพิ่มโทษเป็นไล่ออกเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2535 ผู้ฟ้องคดียื่น

อุทธรณ์หลังจากนั้น 1 ปี คณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีมติให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีถูกสั่งไล่ออกเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2535 และได้ยื่นอุทธรณ์ ต่อมาอีก 1 ปี จึงได้รับแจ้งผลการพิจารณาว่ามีมติให้ยกอุทธรณ์ ซึ่งน่าจะเป็นประมาณปี 2536 จึงถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้รับทราบเหตุแห่งการฟ้องแล้ว แต่มิได้นำคดีไปฟ้องในกำหนดระยะเวลาฟ้องคดี (คดีหมายเลขแดงที่ 728/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้คดีนี้จะไม่แน่ชัดว่าผู้ฟ้องคดีได้รับผลการพิจารณาอุทธรณ์เมื่อใด แต่เชื่อได้ว่าทราบไม่เกินสิ้นเดือนกรกฎาคม 2536 เมื่อผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องวันที่ 9 กรกฎาคม 2544 คดีจึงขาดอายุความ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 304/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งกรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ที่ 834/2535 ลงวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2535 ลงโทษไล่ออกผู้ฟ้องคดีออกจากราชการกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนวิธีปฏิบัติ เป็นการกระทำโดยไม่สุจริตและใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ และได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2535 มีมติให้ยกอุทธรณ์และรองนายกรัฐมนตรีสั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ตามมติคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ปรากฏตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

ที่ มท 0545.3/1060 ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ต่อมา ได้มีการตราพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ขึ้นใช้บังคับ ผู้ฟ้องคดีจึงได้ยื่นคำร้องขอกลับเข้ารับราชการตำรวจ โดยได้ยื่นคำร้องแต่ไม่ทราบผลการพิจารณา ผู้ฟ้องคดีจึงได้ร้องขอความเป็นธรรมต่อกรรมการปกครองของวุฒิสภา แต่ได้รับแจ้งให้ไปใช้สิทธิทางศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีจึงไปติดตามผลอุทธรณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนคำสั่งกรมตำรวจ และให้รับผู้ฟ้องคดีกลับเข้ารับราชการตำรวจ รวมทั้งให้ชดใช้ค่าเสียหาย

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้ดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งนำมาใช้กับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลมตามมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 โดยการแจ้งคำสั่งยกอุทธรณ์ไปยังผู้ฟ้องคดีตามที่อยู่ที่ผู้ฟ้องคดีให้ไว้ด้วยการส่งไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียน และหนังสือแจ้งซึ่งลงทะเบียนดังกล่าวมิได้ถูกส่งกลับคืนไปยังผู้แจ้งแต่อย่างใด ถือว่าเป็นการแจ้งไปยังภูมิลำเนาของผู้ฟ้องคดีแล้ว แต่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าไม่ได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว โดยไม่มีข้อพิสูจน์อื่นใด แต่ข้อเท็จจริงในสำนวนคดีกลับปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้ระบุในหนังสือร้องขอความเป็นธรรมต่อนายกรัฐมนตรี ฉบับลงวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ผู้ฟ้องคดีได้ทราบว่าคณะอนุ ก.ตร. ได้ลงมติให้ผู้ฟ้องคดีไม่มีความผิดตามที่

ถูกกล่าวหา 3 ข้อ 1 และเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2537 ผู้ฟ้องคดีได้ทราบดีว่าคณะ ก.ตร. ไม่เห็นชอบตามมติคณะอนุ ก.ตร.” แสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้ติดตามเรื่องอุทธรณ์ของตนมาโดยตลอดและรู้ว่คณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีมติให้ยกอุทธรณ์ของตนตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2537 แล้ว นอกจากนั้น ผู้ฟ้องคดียังได้ยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการตำรวจ โดยอ้างสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินมาแล้วถึง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2540 และ 2541 ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินนั้นมีหลักการลบล้างโทษให้แก่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยซึ่งกระบวนการสอบสวนและอุทธรณ์เสร็จสิ้นลงแล้วเท่านั้น ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องการล้างมลทินโดยตรงย่อมรู้หลักกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทินดังกล่าวจึงได้ยกกฎหมายนี้มากล่าวอ้างในการขอกลับเข้ารับราชการ จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีรู้แล้วว่าคำร้องอุทธรณ์ของตนนั้นถูกยกอุทธรณ์ไปแล้ว จึงได้ยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการโดยอ้างสิทธิว่าได้รับการล้างมลทินแล้ว พฤติการณ์ดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีจึงขัดแย้งกับข้ออ้างที่ว่าไม่ได้รับแจ้งผลอุทธรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2537 และเพิ่งรู้ผลอุทธรณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีเป็นข้ออ้างที่เลื่อนลอยที่ไม่สามารถหาข้อพิสูจน์ใดมายืนยันให้เชื่อได้ และโดยที่การแจ้งผลอุทธรณ์เป็นการแจ้งที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และหนังสือแจ้งมิได้ถูกส่งกลับคืนผู้แจ้ง จึงถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงคำสั่งที่ให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีแล้ว ตั้งแต่วันที่หนังสือแจ้งไปถึงที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 ดังนั้น หากผู้ฟ้องคดีประสงค์จะใช้สิทธิทางศาลจึงต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาอยู่ในขณะนั้นเสีย

ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงผลการพิจารณาอุทธรณ์ของตน การที่ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2544 คดีจึงขาดอายุความ และมีข้อคดีที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ศาลจะรับไว้พิจารณา (คดีหมายเลขแดงที่ 273/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำสั่งกรมตำรวจ(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้แจ้งคำสั่งดังกล่าวไปให้ผู้ฟ้องคดีทราบ โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังภูมิลำเนาตามที่อยู่ผู้ฟ้องคดีแจ้งไว้ และเมื่อผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีไปแถลงการณ์ประกอบคำร้องอุทธรณ์เช่นกัน ต่อมา คณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้มีมติให้ยกอุทธรณ์ และรองนายกรัฐมนตรีขณะนั้นสั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ตามมติของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้แจ้งมติดังกล่าวไปให้ผู้ฟ้องคดีทราบตามหนังสือที่ มท 0545.3/1060 โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ไม่ปรากฏว่าหนังสือส่งไม่ถึงผู้รับและถูกส่งกลับคืน แม้ไม่ปรากฏหลักฐานว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ดังกล่าว แต่ปรากฏจากหนังสือของผู้ฟ้องคดีร้องขอความเป็นธรรมต่อนายกรัฐมนตรีฉบับลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2537 ประกอบกับการที่ผู้ฟ้องคดีและผู้ที่อยู่ร่วมกับผู้ฟ้องคดีได้ร้องขอความเป็นธรรมไปยังบุคคลและสถาบันต่างๆ ตลอดมา แสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้ติดตามการสอบสวนและลงโทษทางวินัยมาโดยตลอด และรู้ว่าคณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีมติ

ให้ยกอุทธรณ์ของตนตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2537 แล้ว ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องลงโทษทางวินัยหรือติดตามผลการสอบสวนอีกเลยจนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2539 ออกมาใช้บังคับ ผู้ฟ้องคดีจึงมาดำเนินการยื่นคำร้องขอกลับเข้ารับราชการใหม่ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติล้างโทษให้แก่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งกระบวนการสอบสวนและอุทธรณ์ได้เสร็จสิ้นแล้วเท่านั้น ผู้ฟ้องคดีไม่แจ้งหรือแสดงในคำร้องขอกลับเข้ารับราชการว่ากระบวนการสอบสวนลงโทษทางวินัยยังไม่เสร็จสิ้น การหยุดดำเนินการร้องทุกข์และติดตามผลหลังจากคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้แจ้งคำสั่งยกอุทธรณ์ ประกอบกับการยื่นคำร้องขอกลับเข้ารับราชการแสดงให้เห็นว่าผู้ฟ้องคดีได้รับแจ้งผลคำสั่งยกอุทธรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 แล้ว ชอบที่จะฟ้องผู้ออกคำสั่งต่อศาลยุติธรรมซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาในขณะนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ทราบเหตุละเมิดดังกล่าว แต่ผู้ฟ้องคดีก็ไม่ได้ฟ้องคดีเช่นนั้นจนพ้นกำหนดดังกล่าว ซึ่งขาดอายุความฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นคำฟ้องนี้ต่อศาลปกครอง ศาลปกครองจึงไม่อาจรับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาได้ เพราะพ้นกำหนดเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา 49 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ประกอบกับข้อ 30 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ทั้งคดีนี้ก็ไม่เข้าลักษณะเป็นคดีที่จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาได้ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ การที่ศาลปกครองกลางสั่งไม่รับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณานั้นชอบแล้ว

6.4.2 การฟ้องคดีเกี่ยวกับการอุทธรณ์โทษไล่ออกจากราชการ
ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับสถานะของบุคคลที่จะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 10/2544 ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์
ว่า การที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์โทษไล่ออกจากราชการเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานะ
ของบุคคลที่จะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ ตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า “สถานะของ
บุคคล” ตามมาตรา 52 หมายถึงสถานะตามกฎหมายที่จะได้รับ
ความคุ้มครองสิทธิในการเป็นบุคคลอันเป็นการยืนยันลักษณะทาง
กฎหมายของบุคคลและสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองที่เกี่ยวเนื่องกับ
การเป็นบุคคลมิได้หมายความรวมไปถึงสถานะด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวเนื่อง
กับการเป็นบุคคลด้วย เช่น สถานะทางสังคม อาชีพ หรือหน้าที่การงาน
ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์โทษทางวินัย จึงมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ
สถานะของบุคคลอันจะยื่นฟ้องคดีเมื่อใดก็ได้

6.4.3 ผู้เดือดร้อน หรือเสียหายกรณีมีคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนและการลงโทษทางวินัย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 76/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า
ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 6 (พนักงาน
สอบสวน) และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 (เจ้าพนักงานตำรวจ) ปฏิบัติหน้าที่
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและล่าช้าเกินสมควร ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ
ร้องเรียนการกระทำดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ในฐานะผู้บังคับบัญชา
ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ) ทราบว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้ปฏิบัติหน้าที่ โดยชอบแล้ว ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเห็นว่าการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ไม่ได้มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง จึงขอให้ศาลมีคำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และดำเนินการลงโทษทางวินัย อย่างร้ายแรง

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า การแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนวินัยและการลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงเป็น มาตรการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ต่อผู้ได้บังคับบัญชาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จึงไม่ใช่ เป็นมาตรการในการเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายของผู้ฟ้องคดี ที่ศาลจะกำหนดเป็นคำสั่งบังคับได้ตามมาตรา 72 และผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิ ฟ้องคดีตามมาตรา 42 (คดีหมายเลขแดงที่ 869/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การพิจารณา แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและการลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ ของรัฐ เป็นดุลพินิจและอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณาดำเนินการกับผู้ได้บังคับบัญชาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยตามควร แก่กรณี อีกทั้งหากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 และที่ 6 ได้กระทำการตามที่ ผู้ฟ้องคดีกล่าวหาจริง การพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกฟ้องคดี ทั้งสองก็ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาก็จะมีผลเป็นการปลดเปลื้องความเดือดร้อนเสียหายของผู้ฟ้องคดีให้หมดไปและมีใช้กรณีที่จะมีคำสั่งตามมาตรา 72 ได้ ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

นอกจากนั้น ผู้ฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือ วิธีการที่กฎหมายกำหนดสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายแล้ว

ตามมาตรา 42 วรรคสอง จึงจะมีสิทธิฟ้องคดีปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 310/2545)

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 310/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดีว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจาก ผู้ฟ้องคดีได้รับความคุ้มครองไม่ต้องถูกพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย และคำสั่งฯ ไม่ผ่านกระบวนการหรือรูปแบบตามกฎหมาย ทั้งข้อหาปลอมเอกสารและใช้เอกสารราชการปลอมที่เป็นเหตุอ้างในคำสั่งฯ นั้น ผู้ฟ้องคดีถูกแก้งกล่าวหาและได้รายงานผู้บังคับบัญชาก่อนแล้วว่า พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดตั้งไม่ฟ้องผู้ฟ้องคดี ส่วนกรณีที่นาย ศ. ฟ้องผู้ฟ้องคดีต่อศาลอาญา คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้น การถูกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหาย จึงขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งฯ และขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวโดยให้กันอัตราค่าแห่งสารวัตรไว้ 1 อัตรา

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ผู้ฟ้องคดีจึงมีหนังสือร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมต่อเลขาธิการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2544 แต่ยังไม่ทราบผลการพิจารณา ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้องศาลเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2544 ถือว่าการร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องดังกล่าวแล้ว แต่ยังมีได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น และระยะเวลา

ไม่ถึงสองเดือนที่ผู้ฟ้องคดีได้ฟ้องต่อศาลหลังจากได้ยื่นเรื่องร้องทุกข์ขอความเป็นธรรม ยังไม่อาจถือได้ว่ากรณีดังกล่าวมิได้มีการตั้งการภายในเวลาอันสมควร คำฟ้องนี้ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวไว้พิจารณา (คดีหมายเลขแดงที่ 275/2545)

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดีว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ฟ้องคดีได้รับสิทธิคุ้มครองไม่ต้องถูกพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยอีกตามประมวลระเบียบการตำรวจ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 12 ข้อ 3 และคำสั่งดังกล่าวไม่ผ่านกระบวนการหรือรูปแบบตามระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยการสืบสวนข้อเท็จจริง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ทั้งเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ โดยการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหมวด 4 มาตรา 21 ถึงมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477 ประกอบกับมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้วต้องรีบไต่สวนและแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ฟ้องคดีเข้าใจโดยเร็วจะเพิกเฉยไม่ได้ หากเวลาล่วงผ่านไปสิบห้าวันแล้วยังไม่ได้รับการชี้แจงใดๆ ทั้งความเดือดร้อนยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปอีก ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2544 ร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ขอให้เพิกถอนคำสั่งสำนักงาน

คำรวจสันติบาลที่ 37/2544 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึงวันที่ ยื่นฟ้องเป็นระยะเวลาถึงห้าสิบเก้าวัน ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับการชี้แจงใดๆ การที่ผู้ฟ้องคดีได้ร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ฟ้องคดีและเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด จึงไม่มีกรณี ต้องยื่นร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงถัดขึ้นไปอีก ถือได้ว่า ผู้ฟ้องคดีได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายแล้ว และมีได้มีการสั่งการภายใน เวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจกำหนดไว้ คำฟ้องนี้ปฏิบัติถูกต้องตามเงื่อนไขการฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 42 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

กรณีที่นาย ศ. ร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ฟ้องคดีขอหา ความผิดปลอมเอกสารและใช้เอกสารราชการปลอมนั้น พนักงานอัยการ มีคำสั่งเด็ดขาดสั่งไม่ฟ้องผู้ฟ้องคดีและผู้ฟ้องคดีได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบแล้วก่อนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อพิจารณา ข้อเท็จจริงตามคำฟ้องดังกล่าวประกอบกับประมวลระเบียบการตำรวจ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 12 และระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยการสืบสวนข้อเท็จจริง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 แล้ว เห็นว่าตำรวจที่ต้อง หากคืออาญาเพราะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตหรือถูกแก้ง กล่าวหาอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น จะไม่ถูกพิจารณาทัณฑ์ ทางวินัยอีก เว้นแต่ต้องโทษจำคุกอันจะต้องถูกปลดออกหรือไล่ออก ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น นอกจากนั้น ก่อนที่จะมีคำสั่งฯ ได้กำหนดให้มีการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนและให้แจ้งข้อกล่าวหา ร้องเรียนให้ผู้ถูกสืบสวนทราบและสอบปากคำผู้ถูกสืบสวนไว้ด้วยหรือ

ให้ผู้ถูกสืบสวนชี้แจงข้อเท็จจริงภายในเวลากำหนด ส่วนกรณีไม่มีมูล ก็ไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาหรือเรียนหรือสอบปากคำผู้ถูกสืบสวนไว้ ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติก่อนมีคำสั่งฯ หากมิได้ถือปฏิบัติย่อมถือได้ว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เหตุแห่งการฟ้องคดีนี้มีพฤติการณ์พอสมควรที่สนับสนุนคำฟ้องว่าคำสั่งฯ อาจจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกระทำไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือกระทำไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ เข้าเกณฑ์เป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

เพื่อรักษาสิทธิของผู้ฟ้องคดีที่จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสารวัตร แต่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ฟ้องสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงอาจถูกกระทบจากคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวดังกล่าวและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จึงให้เรียกสำนักงานตำรวจแห่งชาติเข้ามาเป็นผู้ถูกฟ้องคดีนี้ด้วย ตามนัยข้อ 78 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ส่วนการพิจารณาคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวนั้นอยู่ในอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น

มีคำสั่งให้รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาและให้ศาลปกครองชั้นต้นดำเนินการต่อไป โดยให้เรียกสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ถูกฟ้องคดีด้วย

6.4.4 ผู้เค็ดร็อนหรือเสี่ยหายกรณีมี่คำสั่งย้ายต้องเป็นผู้ที่

ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำสั่งย้าย

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 54/2544 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งย้าย ร้อยตำรวจเอก ว. ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวออกโดยไม่ชอบ ขอให้สอบสวนข้อเท็จจริงและให้ความเป็นธรรมแก่ร้อยตำรวจเอก ว.

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งย้ายร้อยตำรวจเอก ว. ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งย้าย คือ ร้อยตำรวจเอก ว. ผู้ฟ้องคดีหาได้รับผลกระทบจากคำสั่งย้ายดังกล่าวแต่อย่างใดไม่ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีนี้ (คดีหมายเลขแดงที่ 521/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้กรณีตามฟ้องจะเข้าลักษณะเป็นคดีปกครองตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) แต่ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำสั่ง โยกย้ายของผู้ถูกฟ้องคดีไม่ใช่ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้เค็ดร็อนเสี่ยหายที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลได้

6.5 แนวคำสั่งศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการใช้อำนาจตาม กฎหมายเฉพาะ (กฎหมายการพิมพ์)

✓ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 159/2545 ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ใช้อำนาจตามมาตรา 36 (1) แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ตักเตือนผู้ฟ้องคดี กรณีผู้ฟ้องคดีนำข่าวของสำนักข่าวรอยเตอร์เกี่ยวกับคดีชุกหุนมาลงพิมพ์โดยไม่คำนึงถึง

ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นการใช้อำนาจเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง เป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นฯ ตามมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญฯ

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า คำสั่งตักเตือนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นคำสั่งทางปกครอง เมื่อพระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ มิได้กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ภายในไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องอุทธรณ์ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ปราบกฏว่าขณะยื่นฟ้องต่อศาล ผู้ฟ้องคดีมิได้อุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 แต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่มีสิทธิฟ้องข้อหานี้ต่อศาลปกครอง ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ศาลปกครองกลางจึงไม่รับคำฟ้องข้อหานี้ (คดีหมายเลขคำที่ 3971/2544)

ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีหนังสือตักเตือนผู้ฟ้องคดี เป็นเรื่องที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายและหนังสือตักเตือนดังกล่าวเป็นเพียงเตือนผู้ฟ้องคดีให้ใช้ความระมัดระวัง ในการลงโฆษณาหนังสือพิมพ์ ในโอกาสต่อไปเท่านั้น ยังไม่อาจถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหาย จึงไม่มีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลได้

7. แนวคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

7.1 คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการออกหมายเรียกและการขอให้ระงับหรือเพิกถอนหมายเรียก คดีอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 6/2545 ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าการออกหมายเรียกของพนักงานสอบสวนที่ให้ผู้ฟ้องคดีไปพบที่สถานีตำรวจนครบาลวิภาวดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่แจ้งเหตุแห่งการออกหมายว่าจะสอบปากคำในคดีอาญาเรื่องใด และมีข้อความอันมีลักษณะเป็นการข่มขู่ให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่เสรีภาพและทรัพย์สิน ประกอบกับการสอบปากคำไม่ได้กระทำภายในเวลาอันสมควร ไม่เป็นกลาง และจงใจให้รับสารภาพว่ากระทำผิด ทำให้ผู้ฟ้องคดีขาดรายได้จากการประกอบอาชีพทันตแพทย์ จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการขาดรายได้พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี และขอให้ศาลมีคำสั่งระงับหรือเพิกถอนการออกหมายเรียกที่มีขึ้นในภายหลังด้วย

คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีมุ่งประสงค์เรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการออกหมายเรียก ซึ่งการออกหมายเรียกดังกล่าวเป็นขั้นตอนการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ดังนี้ การเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการออกหมายเรียกดังกล่าว จึงอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรมด้วยเช่นกัน สำหรับการขอให้

ระงับหรือเพิกถอนหมายเรียกนั้น เมื่อการออกหมายเรียกเป็นการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

7.2 คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้น จับกุมบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาคดีอยู่ในเขตอำนาจศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ 19/2545 จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดจำเลยที่ 2 ได้เข้าตรวจค้นและจับกุม นาย ป. ในข้อหาจำหน่ายยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) บริเวณนอกรั้วบ้านของนาย ว. ซึ่งเป็นบิดาของนาย ป. แต่ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ 1 กับพวกแต่งกายนอกเครื่องแบบและไม่ได้แจ้งหรือแสดงตนให้นาย ป. ทราบว่าเป็นเจ้าพนักงาน ทั้งไม่มีหมายจับและหมายค้นมาแสดง นาย ป. เข้าใจว่าเป็นคนร้าย จึงร้องขอความช่วยเหลือ นาย ว. ออกจากบ้านมายังบริเวณประตูรั้วพร้อมอาวุธปืนที่ยังไม่ได้บรรจุกระสุนเพื่อช่วยเหลือนาย ป. โดยไม่ทราบว่าจำเลยกับพวกเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากจำเลยที่ 1 แสดงตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ นาย ว. ได้กลับเข้าบ้าน จำเลยที่ 1 ตามเข้าไปในบริเวณบ้านและใช้อาวุธปืนยิงนาย ว. จนถึงแก่ความตาย โดยนาย ว. มิได้ต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขอให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการละเมิด

คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการของพนักงานสอบสวนและพนักงาน

อัยการ อาจจะมีการกระทำทางปกครองปะปนอยู่ด้วย ถ้าขั้นตอนใดเป็นการกระทำที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ การกระทำดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม แต่ถ้าการกระทำใดที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการกระทำนอกเหนือหรือมิได้กระทำตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากรณีอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปทำการจับกุมตรวจค้นตัวบุคคลแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี ซึ่งการจับกุมตรวจค้นดังกล่าวถือเป็นขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าพนักงานตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ คดีจึงอยู่ในอำนาจพิพากษาของศาลยุติธรรม

พิมพ์ที่โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [4509-132/5,000(2)]

โทร. 0-2218-3557, 0-2218-3563

นางศรินทิพย์ นิมิตรมงคล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พฤศจิกายน 2545

<http://www.cuprint.chula.ac.th>

22311

KE
151
ช486ศ
2545

ชาญชัย แสวงศักดิ์.
ศาลปกครองกับการดำเนินงานของ
ตำรวจ.

ประวัติผู้เขียน

ดร.ชาวยุช แซงศักดิ์

ประวัติการศึกษา

๑. ปริญญาตรีทางกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมาย
ประชาคมยุโรป, มหาวิทยาลัย Aix-Marseille III, ประเทศฝรั่งเศส
๒. ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางกฎหมายมหาชนภายใน (D.E.A. en Droit public interne), มหาวิทยาลัยเดียวกัน
๓. ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางกฎหมายทะเลและการขนส่ง (D.E.A. en Droit maritime et des transport), มหาวิทยาลัยเดียวกัน
๔. ปริญญาเอกทางกฎหมายมหาชนภายใน (Doctorat de 3 cycle en Droit public interne), มหาวิทยาลัยเดียวกัน
๕. ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรการพิจารณาคดีปกครอง International Institute of Public Administration, ประเทศฝรั่งเศส
๖. ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรการทำงานของรัฐบาลและรัฐสภา, สถาบันเดียวกัน

ประวัติการรับราชการ

ตำแหน่งและส่วนราชการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานศาลปกครอง

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง

ช่วงเวลาที่ดำรงตำแหน่ง

๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ - ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒
(นักบริหาร)

๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ - ปัจจุบัน

ผู้บรรยายพิเศษ

๑. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๒. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
๓. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศาลปกครองกับการดำเนินงานของตำรวจ
ISBN 974-13-2125-2

9 789741321254

ราคา 45.- บาท